

Frimærkesamleren *The Danish Stamp Collector*

Nr. 2 · April 2020 · 78. Årgang

4 - Udstillinger

8 - Det "Tabte" Tyskland

12 - Søndagsbreve fra Grønland

14 - Et historisk Grønlands
formålsmærke

16 - Die Welreise Del 6

19 - Julemærker

22 - De Sønderjyske
Krigsfanger 1914-1920

28 - Genforeningen 1920
Bogværk i 2 bind

Fisk i grønlandske farvande - del III

01100672+3-0

Fisk i Grønland III - Postfrisk - Sæt

Udgivelsesdag: 28. februar 2020

Valør: DKK 35,00

01100672-0

Fisk i Grønland III - Postfrisk - Miniark

Udgivelsesdag: 28. februar 2020

Valør: DKK 35,00

Fisk i Grønland III

Andre udgivelser i samme serie:

- 01100672+3-1 Dagstemplet - Opklæbet - Sæt
- 01100672+3-2 Dagstemplet - Sæt
- 01100672+3-4 Førstedagsstemplet - Sæt
- 01100672+3-5 Centralt dagstemplet - Sæt
- 01104672+3-0 Postfrisk - 4-blok øvre marginal
- 01104672+3-2 Dagstemplet - 4-blok øvre marginal
- 01104672+3-4 Førstedagsstemplet - 4-blok øvre marginal
- 01104672+3-5 Centralt dagstemplet - 4-blok øvre marginal
- 01105672+3-0 Postfrisk - 4-blok nedre marginal
- 01105672+3-2 Dagstemplet - 4-blok nedre marginal
- 01105672+3-4 Førstedagsstemplet - 4-blok nedre marginal
- 01105672+3-5 Centralt dagstemplet - 4-blok nedre marginal
- 01201672+3-4 FDC/1
- 01202672+3-4 FDC/4
- 01203672-4 FDC/Sæt

- 01204672-4 FDC/Miniark
- 01106672-2 Dagstemplet - Miniark
- 01106672-4 Førstedagsstemplet - Miniark
- 01106672-5 Centralt dagstemplet - Miniark
- 01805672 Særkonvolut til miniark
- 01806672 Særkonvolut

Andre udgivelser af 28. februar 2020

01100671-0

Gamle grl. pengesedler IV
Postfrisk - Frimærke

Valør: DKK 26,50

Udgivelsesdag: 28. februar 2020

Begge disse 'Miljø i Grønland' frimærker er selvkøbende.

01100668+9-0

Miljø i Grønland IV
Postfrisk - Sæt

Valør: DKK 62,50

Udgivelsesdag: 28. februar 2020

01100670-0

Arktiske ørkener II
Postfrisk - Frimærke

Valør: DKK 11,00

Udgivelsesdag: 28. februar 2020

Flere udgivelser i samme serie se:
www.stamps.gl

.....
stamps.gl
facebook.com/stamps.gl

Bestil online eller kontakt vores Service Center
POST Greenland Filatelia – Service Center
Kvindevadet 42, 5450 Otterup, Danmark, Tlf. +45 70 26 05 50
E-mail: mail@stamps.gl

78. årgang - Nr. 2 - April 2020

Frimærkesamleren udkommer med 6 numre årligt, i mdr. marts, april, maj, september, oktober og december.

Redaktion: Anders L. Petersen og Thomas Petersen.

Mail: redaktion@frimaerkesamleren.dk.

Årsabonnement:

Danmark, basis..... kr. 250,-
Danmark inkl. 3 petitannoncer ... kr. 325,-
Nordiske lande, basis..... kr. 300,-

Betaling: Jyske Bank

Reg. nr. 5023 kontonr. 0001034765

Til brug i udlandet: SWIFT: JYBADKKK

IBAN DK 23 5023 0001 0347 65

Adresseændringer mv. meddeles til:

Bogholderiet, Poppel Allé 35, 3500 Værløse.
Tlf. 44 44 34 12 – mail: fp@fpstamps.dk

Copyright:

Artikler publiceret i Frimærkesamleren er forfatterens og Frimærkesamlerens ejendom. Gengivelse af artikler i trykte eller elektroniske medier må kun ske med redaktionens skriftlige tilladelse.

Artikler, beretninger og redegørelser i bladet står for de enkelte forfatters egen regning og er ikke nødvendigvis udtryk for redaktionens eller foreningens mening. ISSN 0016-1438.

Produktion:

Eurographic
Vallensbækvej 61 - 2625 Vallensbæk
Tlf. 27 88 10 80. Mail: bj@eugr.dk

Udebliver Frimærkesamleren kontaktes Bladkompagniet på kvalitetabo@bladkompagniet.dk.

Kære læser

Det officielle Danmark ligger nu stille, og klubbernes mødeaktiviteter er indstillet for en periode. Vi kan ikke lægge planer for den nærmeste fremtid som vi plejer, men blot passe på hinanden bedst muligt og se tiden an. Det er den lille usynlig Coronavirus der har taget styringen, og udfordret de fleste af verdens sundhedsmyndigheder.

Hvordan verden ser ud på den anden side af Coronakrisen, er nok for tidligt at spørge om, men for mange vil der være mærkbare forandringer.

Ud fra alderen er mange af samlerne i risikogrupper. Opfordringen er derfor at vi skal isolere os og undgå kontakt med andre. For mange vil det føre til ensomhed med de kendte følgevirkninger.

Vi er bragt i en situation, hvor vores hobby viser sig fra sin stærke side, og tiden er nu inde til at få åbnet for skabe og skuffer. Glæden ved at gense tidligere indkøbte frimærker og breve, kan ikke forklares men skal opleves. Måske finder du en lille perle til samlingen, som du så kan undre dig over blot var gemt væk.

Så en opfordring til at benytte tiden til at få opdateret mankolisten, og sortere dubletterne fra. Du vil så være forberedt når der igen indkaldes til medlemsmøder i klubberne.

Frimærkehandlere og auktionshuse oplever et stigende salg, hvor frimærkesamlinger udbygges med breve og postkort. Trenden er at kunne fortælle en historie, nysgerrighed efter ny viden, fordybelse, samt blot nydelsen af at beskue disse små kunstværker.

Det Norske Filatelist Forbund noterer sig, at der er en pæn medlemsfremgang i de tilsluttede frimærkeklubber med øget aktivitet. Det er kun at håbe på at denne tendens får bedre fat og spreder sig på samme måde som coronavirussen.

Frimærkesamleren opfordrer bladets læsere til at holde kontakt til dem man normalt er sammen med på medlemsmøderne. Dels for at vise opmærksomhed, men også for at fortsætte med at hjælpe hinanden med viden og frimærker mv.

Har du nogle billeder og en lille historie til de kommende numre af Frimærkesamleren hører vi gerne fra dig.

Redaktionen

VF auktion

www.vf-auktion.dk

- Online auktioner
- Gratis auktionskatalog
- Over 10000 lots hver måned

Haydnsvej 2, 4. sal DK - 2450 København SV
Tlf. (+45) 36 16 00 84 - auktion@vf-auktion.dk

De danske frimærkeklubbers udstillinger

Af Bruno Nørdam, Randers Filatelistklub

1980

fortsat fra forrige nummer...

Nytårshilsen til medlemmer af Frimærkeklubben Sydvest

Frimærkeklubben Sydvest i Esbjerg, Esbjerg Frimærkehandel og Balsby Frimærker fremstillede i fællesskab en nummereret konvolut, der blev frankeret og sendt fra Sdr. Strømfjord i Grønland til medlemmerne af klubben og til venner og kunder. Der var mulighed for at vinde tre præmier, to indstiksbøger og en lumogen lampe.

Særkonvolutten er afstemplet i Sdr. Strømfjord den 25. december 1980. Teksten på konvolutten er "En varm / Nytårshilsen / fra det kolde Nord".

1981

Året var kendetegnet af mange klubjubiler: Samlerklubben "Frimønt" (10 år), Hadsund Frimærkeklub (15 år), Herlev Frimærkeklub (30 år), Horsens Filatelistklub (70 år), Fløng-Hedehusene Frimærkeklub (5 år), Fredericia Filatelistklub (60 år), Arbejdernes Frimærke Klub, Odense (40 år), Skælskør Frimærkeklub (10 år), Frimærkeklubben "Filastudie" (5 år), Køge Frimærkeklub (45 år) og Ringe Frimærkeklubs juniorafdeling (10 år). Der var som sædvanlig Juniordagen og Frimærkets Dag. 1981 bød også på tre ballonflyvninger med post. Som et nyt initiativ skal nævnes Hobro Filatelistklubs samarbejde med Sparekassen Hobro om en udstilling i bankens lokaler.

Udstilling i Mørke

Sted: Blok Øst, Mørke Skole
Tidsrum: 28. februar – 1. marts 1981
Arrangør: Samlerklubben "Frimønt"
Anledning: Klubbens 10 års jubilæum

Klubbens medlemmer udstillede 23 eksponater med frimærker og 6 med mønter. Der vistes frimærker fra Ungarn, Polen, Japan, Rusland, julemærker fra Ebeltøft, posthistorie fra Sverige og Mørke og mønter fra Island.

Klubben udgav et katalog på 24 sider. Aksel Martinussen havde heri skrevet om posthistorien i Mørke.

Udstillingen "Sparfila 1981" i Hobro

Sted: Sparekassen Hobro
Tidsrum: 11. marts – 1. april 1981
Arrangør: Hobro Filatelistklub og Sparekassen Hobro
Anledning: Propagandaudstilling

Klubben egne medlemmer udstillede lande-, special- og motivsamlinger på 28 "Schweizerrammer" og i tre glasmontre. Juniorafdelingen fik hele 12 nye medlemmer.

Udstillingen var også en optakt til udstillingen "Himmerland 81" senere på året, som Hadsund Frimærkeklub stod for.

Udstillingen "Himmerland 81" i Hadsund

Sted: Hadsundhallen
Tidsrum: 4. – 5. april 1981
Arrangør: Hadsund Frimærkeklub
Anledning: Klubbens 15 års jubilæum
Protektor: Borgmester Tage Jespersen

Der blev udstillet 500.000 frimærker fordelt på 275 rammer á 12 plancher. Der var 22 indbudte samlinger med bl.a. nummerstempling samling af 4 skilling, Dansk Vestindien, Hadsund Posthistorie og en motivsamling med blomster og planter, der refererede til udstillingens tema. Konkurrenceklassen med 290

rammer blev bedømt af en jury, udpeget af Danmarks Filatelist Forbund.

Der var sølv og juryens lykønskning til Visti Skånvad, Hadsund for "Tidlige breve til og fra byerne omkring Mariager Fjord".

Sølv og ærespræmie blev givet til:

- Freddy West Jensen, Viborg, for "Post under krig og kriser i og omkring Det Hellige Land"
- Bjarne Bendsen, Hvidovre, for "Dansk luftpost frem til år 1951"
- Birger Scharling, Holstebro, for "Færøerne – Specialsamling 1870-1953"
- Henning G. Jensen, Hjortshøj, for "Københavns posthistorie 1848-1912"
- Anker Bloch, København S, for "Grønland specialsamling 1852-1960"
- Chr. Larsen, Aarhus, for "Studiesamling Danmarks karavel stålstik"

Der var sølv til følgende:

- Kjeld Gramkow Nielsen, Terndrup, for "New Zealand – Health-stamps"
- Sigurd Helgård, Rødning, for "Danmark specialsamling 1864-1870"
- Hans Jungdal, Hadsund, for "Specialsamling 'Germania'"
- Jacques Hermann, Valby, for "Pan-Amerikansk Postforbund"
- Arne Nielsen, Ballerup, for "Grønland Pakkeporto uddr. af Specialsamling"
- Lars Dokkedal, Aalborg, for "Danmark Katalogsamling"
- Visti Skånvad, Hadsund, for "Postvæsnets Avisbesørgelse"
- Torben Adamsson, Viby J, for "Rusland 1858-1918 specialsamling"
- Karl O. Kristensen, Roslev, "Deutsche Kinderdorf Ballonpost"
- Visti Skånvad, Hadsund, for "Chr. X 1913-1938"
- Steen Mielec, Mariager, for "Grønland specialsamling 1938-1960"
- Peder C. Knudsen, Holstebro, for "Post til og fra Holstebro fra 1820"
- G. T. Amsinck, Hellerup, for "Vikingerne skibe og samtid"
- Poul M. Nielsen, Helsingør, for "Sydafrika Union 1910-1960"

- Freddy Jensen, Nykøbing F., for "Specialsamling Banemærker fra Hadsund"

Det danske (grønlandske) og færøske postvæsen og julemærkekomiteen havde salgsstande.

Lokale planteskoler og handlende arrangerede en udstilling under mottoet "Fritid ude og inde".

Formanden Bent Henriksen kunne glæde sig over, at der kom over 700 betalende gæster til udstillingen, og at det gav et pænt overskud til klubben.

Bomærkestempel

Udstillingens bomærke har Hadsund Kirkes klokketårn fra 1977 i midten og i randen teksten "HIMMERLAND 81 / HADSUND 4 - 5 APRIL". Det blev også anvendt som sidestempel.

Særkonvolut

Motivet på konvolutten er udstillingens bomærke. Konvolutten er annulleret med stemplet "HADSUND / FOR HVER TURIST ET FUND". Prisen var 1 krone plus porto. Der er kun registreret annulleringer af konvolutten den 4. april 1981.

Forsendelse til Grønland

Det var muligt at sende udstillingskonvolutterne til Grønland.

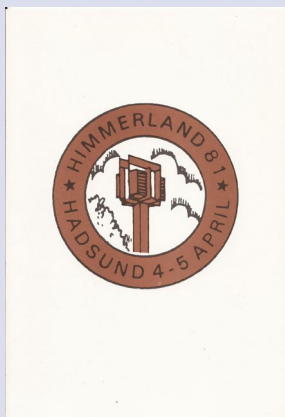
Ballonpost

På åbningsdagen opsendtes en brev bærende ballon. Kort, der blev transporteret med ballonposten, blev forsynet med udstillingsstemplet, ankomststemplet på det postkontor, der lå nærmest nedstigningsstedet samt ballonskipperens underskrift.

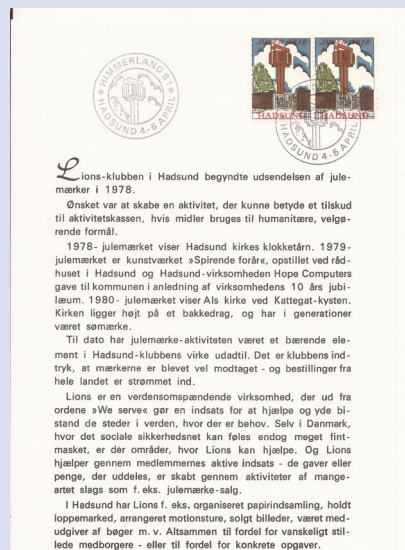
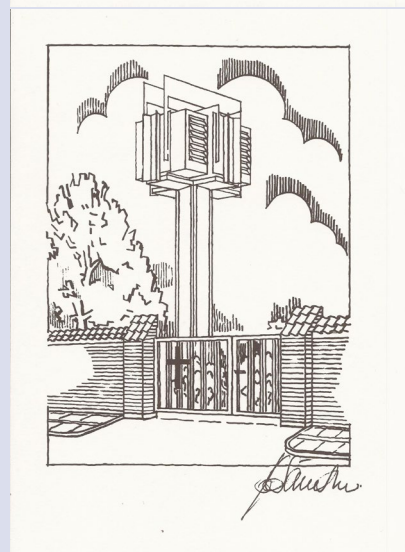
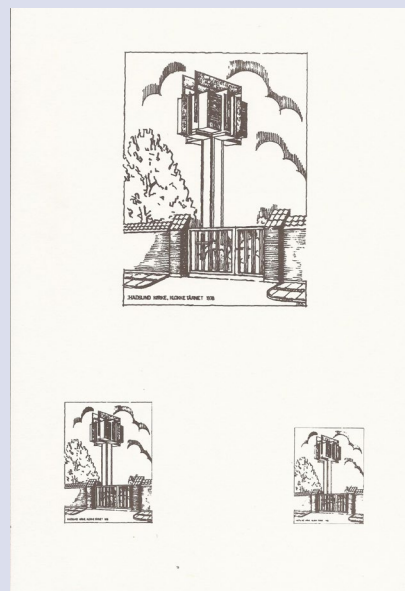
Ballonpostkortet kostede 10 kroner. Det er afstemplet i Mariager, som var nærmest nedstigningsstedet.

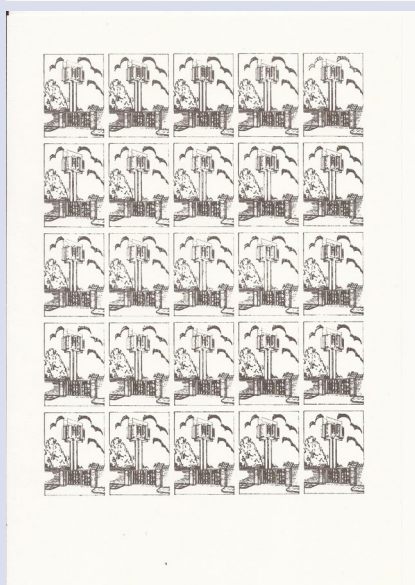
Mappe

Mappen kostede 30 kroner. Den indeholder en side med omtale om Hadsunds julemærker, udgivet af Lionsklubben i Hadsund, to sider med udkast til det første julemærke fra Hadsund fra 1978, et helark fra 1978 og et sorttryk af arket. Kunstneren bag julemærket er den samme, som tegnede klokketårnet, arkitekten J. K. Sørensen fra Hadsund.

Oplaget for julemærkearket er 4.500. Det kunne kun købes på udstillingen

sammen med mappen. De nyere årgange var til salg.

Katalog

Kataloget er på 64 sider og kostede 7 kroner. Det indeholder bl.a. følgende artikler:

- Visti Skånvad : "Om at samle post-historie"
- Steen Mielec: "Om at samle Grønland"
- Studiegruppen for Bogtrykte Bølgelinie-mærker: "Bogtrykte Bølgelinie-mærker"

Udstillingen "Junior 81" i Nørre-Alslev

Sted: Biblioteket i Nørre-Alslev
Tidsrum: 11.- 12. april 1981
Arrangør: Nordfalsters Frimærkeklub og S.J.S.
Anledning: Juniordagen
Protektor: Postmester Jespersen, Nørre-Alslev

På grund af den begrænsede plads var der kun plads til 76 rammer á 16 plancher. Udstillerne var fortrinsvis førstegangsudstillere. Der var 3-4 handlere og Nørre-Alslev Postkontor havde også en stand med salg og afstempling af udstillingskonvolutter.

Mærkat

Man var nu nået til nr. 35 i serien om landenes første frimærkeudgivelse. Det drejede sig om Portugals første frimærke, der blev udgivet den 1. april 1853.

Prisen for mærkatet var 50 øre pr. stk.

Særstempel

I midten af det officielle særstempel ses Nørre-Alslevs byvåben omgivet af dato og "1981". Stemplet blev anvendt på begge udstillingsdage med hver sin dato.

Særkonvolut

Motivet på konvolutten er SJS's bomærke og en gengivelse af mærkatet med Portugals første frimærke. Indlagt var der en nummereret gevinstseddel med 15 præmier, hvoraf førstepremien var et Stockholmia frimærkehæfte. Prisen for konvolutten var 1,50 kr. pr. stk. Ønskede man konvolutten frankeret kostede det ekstra 4 kroner i porto

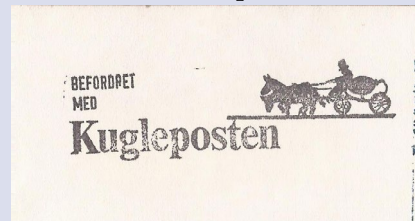
Udstillerliste

Udstillerlisten fylder 4 sider.

Flygtning/81- kuglepost og fodpost

Til fordel for indsamlingen "Flygtning/81" arrangerede Nakskov Filatelistklub den 24. april 1981 kørsel med post med kugleposten.

Særstempel 1

Stemplet består af en tegning af en kuglepost og teksten er "BEFORDRET MED / Kugleposten".

Særstempel 2

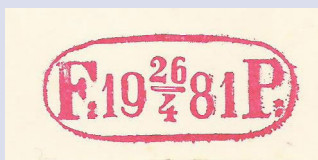
Klubben havde fundet en kliche frem fra dens udstilling "NAFILA" den 24. – 26. august 1935.

P. Kiertzner var ophavsmanden til tegningen.

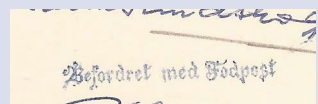
Karlo Lindsbog fra Odense sørgede for, at postkort blev befordret med fodpost ved mindst to anledninger, Lion-Clubbernes "familiedag" på Fyns Væddeløbsbane den 26. april 1981 og ved en festaften på Odens Teater den 3. maj 1981.

Særstempel 3

Det privatfremstillede stempel i rødt har teksten "F.19 dato 81P". FP står for fodpost. Stempelen blev anvendt med hver sin dato til de to begivenheder.

Særstempel 4 og 5

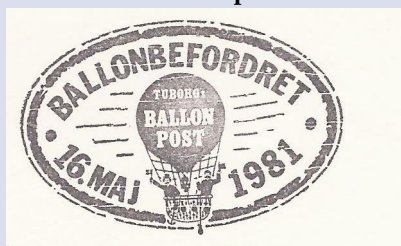

Teksten er på begge privatfremstillede stempler "Befordret med Kuglepost". Forskellen er størrelsen på skriften.

Tuborgs ballonpost i Døllefjelde-Musse

Ved Døllefjelde-Musses "Heste- og Kræmmermarked 1981" arrangerede Tuborg den 16. maj 1981 en ballonopstilling, der medførte post.

Særstempel

Det privatfremstillede ovale stempel har teksten "BALLONBEFORDRET 16. MAJ 1981" og en tegning af ballonen.

Særkonvolut

Motivet på konvolutten er en tegning af ballonen. Konvolutten er annulleret med turiststemplet for Nysted med Aalholm Automobil Museum. Ballonen medførte 2.000 forsendelser.

Udstillingen "KRÆFT MEDICIN FRIMÆRKER" i København

Sted: Post- og Telegrafmuseum, København
Tidsrum: 7. – 10. maj 1981
Arrangør: Landsforeningen til Kræftens Bekæmpelse og Danske Filatelisters Fællesråd
Anledning: Propagandaudstilling

Særstempel

I midten af det officielle særstempel ses bomærket for organisationen, omgivet af "7.5." og "1981" og teksten "KRÆFT MEDICIN / FRIMÆRKER / 7.- 10. MAJ / i". I randen læses "KØBENHAVN V / POSTMUSEET". Stempelen er kun set anvendt denne dag.

Særkonvolut

Motivet på den nummererede særkonvolut er det samme som særstemplet. Der findes tilsyneladende en serie på

3.500 med røde tal og en tilsvarende med sorte tal.

Mindeark

De ansvarlige for udstillingen udgav i fællesskab Kræftens Bekæmpelses første mindeark.

Frimærke- og møntudstilling i Hjøllerup

Sted: Hjøllerup Marked
Tidsrum: 5. – 8. juni 1981
Arrangør: Hjøllerup Frimønt

Samlerklubben Hjøllerup Frimønt deltog i årets Hjøllerup Marked.

Særkonvolut

Motivet er to hesteprengere, der forhandler om prisen på en hest.

Fortsættes...

Det "Tabte" Tyskland

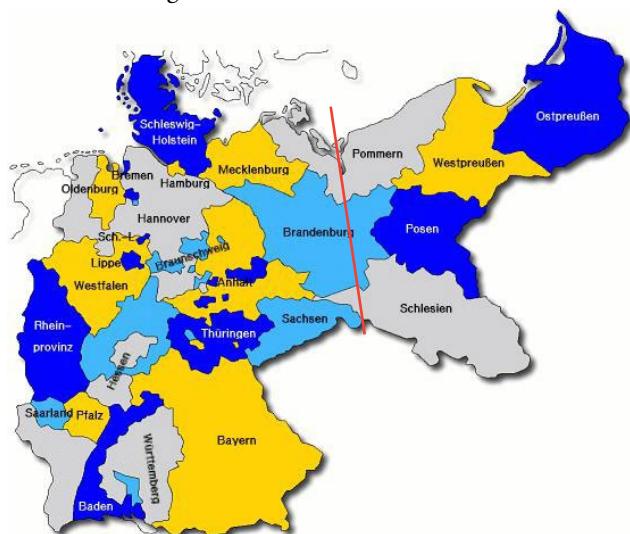
Af Ole Riis (OFK)

Da jeg som dreng og ung mand samlede frimærker, var det altid forbundet med min interesse for historie.

Konger, dronninger og præsidenter på mærker fra alverdens lande. Det var spændende. Da jeg som 60-årig efter 40 års pause igen fandt mærkerne frem, var den interesse ikke blevet mindre. Og når man koncentre-rer sig om Tyskland med dets lange og omskiftelige historie, er der nok at tage fat på.

I mit "nye" samlerliv forvandlede min interesse sig fra mærkerne og deres sjældenhed til et studium af stemplerne og den historie, som de kunne fortælle om byer og landskaber. Herved dukkede der byer op, hvis navne ikke eksisterede mere. De var blevet ændret til polske eller russiske, fordi de nu lå øst for Oder-Neisse linjen, der danner Tysklands grænse til Polen. De lå i det "tabte" Tyskland.

Siden de 2 verdenskrige 1914-18 og 1939-45 har Tyskland mistet en fjerdedel af sit oprindelige territorium. Her lå provinserne Schlesien, Posen, Pommern, Vestpreussen og Østpreussen (Ill. 1). Sidstnævnte er i dag delt mellem Polen og den russiske enklave Kaliningrad.

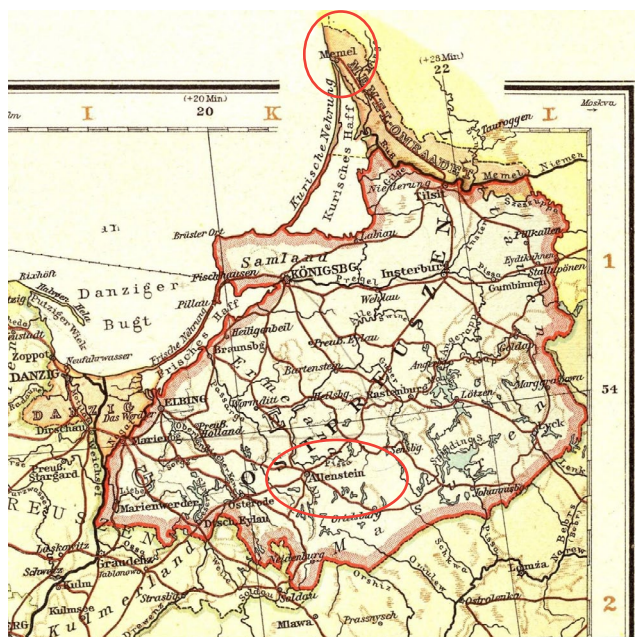
Ill. 1

Østpreussen

Østpreussen (Ill. 2) var en uhyre vigtig provins for det tyske rige. Man kaldte den for Tysklands kornkammer, fordi det øvrige rige fik leveret især byg og hvede herfra. Men provinsen var også en stor leverandør af grøntsager. Selve landskabet er karakteristisk ved de 2 store indsøer, Kurisches Haff og Frisches Haff. Mere om dem senere.

For samlere af Tyskland vil navnene Memel (Ill. 3) og Allenstein (Ill. 4) nok være mest kendt som afstemningsområder efter 1. Verdenskrig. Men inden da var de helt almindelige byer i det tyske kejserrige.

I dag hedder de henholdsvis Klaipeda i Litauen og Olsztyn i Polen.

Ill. 2

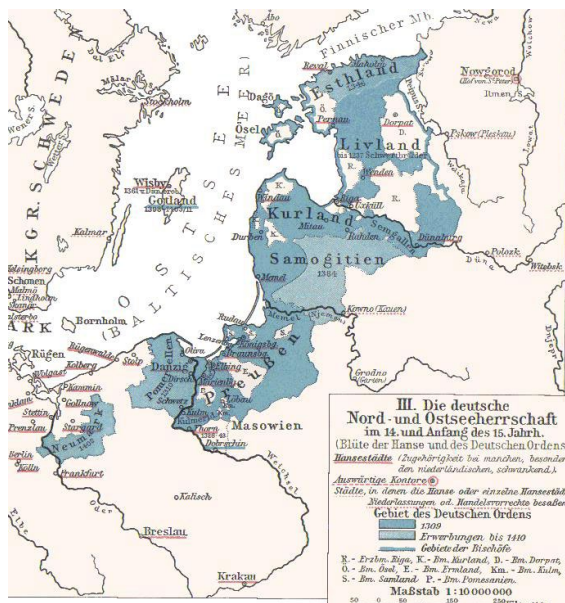

Ill. 3

Ill. 4

Den Tyske Orden og Königsberg

Ill. 5 Det grønne område viser ordenens udbredelse

Ill. 6

Hvordan var Østpreussen blevet tysk?

Tyskland udgav i 1990 et frimærke i anledning af 800-året for grundlæggelsen af Den Tyske Orden (Ill. 6), som var en ridderorden, der i løbet af 1200- og 1300-tallet erobrede og koloniserede områder langs Øster-søen, hvorved Østpreussen opstod (Ill. 5). Udgangspunktet for koloniseringen var Marienburg (Ill. 7), en ridderborg der også i dag er verdens største borgkompleks af teglsten. Borgen ligger ved floden Nogat sydøst for Danzig og lokaliteten hedder i dag Malbork. Efter 1. verdenskrig blev byen en del af Østpreussen. Inden da lå den i provinsen Vestpreussen.

Ill. 7

Ill. 8

Ill. 9

Efter en krig med Polen måtte ordenen i midten af 1400-tallet flytte sit hovedkvarter til borgen/slottet i Königsberg (Ill. 8 og 9). Både borg og by var oprindelig grundlagt af ordenen selv. Slottet var et vartegn for Königsberg og blev senere kroningssted og residens for de preussiske konger. Det blev ødelagt i 1945 og endegyldigt fjernet af Leonid Bresjnev i 1968.

Byen, som i dag hedder Kaliningrad, var hovedbyen i Østpreussen og et kulturcentrum i det tyske rige.

Ill. 10

Ill. 11

Et kulturelt fyrtårn var Albertus-universitetet (Ill. 10). Det kunne i 1944 fejre sit 400-års jubilæum bl.a. med udgivelsen af et frimærke den 1. juli (Ill. 11). Det var godt det nåede at udkomme, for i august samme år foretog englænderne et bombetogt mod Königsberg, der lagde store dele af den gamle by øde. Én af de helt store europæiske filosoffer fra oplysningstiden i 1700-tallet, Immanuel Kant, var hele sit liv knyttet til universitetet. Det er en herre, der ved markedage ofte har været fejret med udgivelsen af et frimærke i såvel øst som vest (Ill. 12). Hans mausolæum kan i dag ses ved den genopbyggede domkirke.

Ill. 12

Tysklands "kornkammer"

Østpreussen var et udpræget landbrugsland og via dyrkningen af hvede og byg fik det betegnelsen "Tysklands kornkammer". Dyrkningen foregik i høj grad på de meget store godser, som landet var kendt for, mens de mindre brug tog sig af grøntsagerne. Det hele hvilede på et veludviklet system til dræning af jorden. Afgrøderne blev via floden Pregel fragtet til Königsberg, der havde en stor havn med pakhuse, der kunne rumme helt op til 100.000 tons korn.

Ill. 13

De store godser havde et areal på 5000-7000 hektar, ja de helt store over 10000, men der var dog også mange mindre godser, således det 287 hektar store "Markienen" i nærheden af byen Bartenstein. Postkortet fra 1917 på Ill. 13 er adresseret til en dansk godsforvalter (Gutsverwalter) ved navn Viggo Larsen.

Ill. 14

Ill. 15

Hvis godset havde en vis størrelse, som her Dönhofsstädt på ca. 2500 hektar, fik det sit eget poststempel (Ill 14 og 15).

Da russerne i vinteren 1944-45 nåede frem til Østpreussens og dermed det tyske riges grænse, flygtede langt hovedparten af den østpreussiske godsadel mod vest og godserne er i dag enten ødelagte, nedslidte eller i den russiske enklave overgået til kollektivbrug.

En af arvingerne til Dönhofstätt, Marion Gräfin Dönhoff, måtte også forlade sin hjemstavn, men blev senere en betydelig kulturel personlighed i Vesttyskland, idet hun blev udgiver af avisen "Die Zeit", der udkommer én gang om ugen, er en ordentlig moppedreng med artikler om politik og kultur og har stor indflydelse på den politiske mening i dagens Tyskland. Fra midten af 80'erne var den tidligere forbunds-kansler, Helmut Schmidt, medudgiver af avisen. Tyskland udgav i 2009 et frimærke i anledning af hendes 100-årsdag. Frimærket viser hendes portræt samt Helmut Schmidts nekrolog over grevinden (Ill. 16).

Ill. 16

Ferielandet

Østpreussen var også et ferieland med badebyer direkte ud til Østersøen. Det tyske rige havde frem til 1918 et meget stort kystområde, der strakte sig fra Hejlsminde i Sønderjylland og hele vejen til Memel i det nordlige Østpreussen. Det var jo ikke en mulighed for den "lille" mand, men kun for det bedrestillede borgerskab fra hele det tyske rige. Man tog toget til Königsberg og foretog en omstigning til den lokale Samlandbahn, som transporterede de ferierende ud til de små byer i landskabet Samland (Ill. 17) nord for Königsberg eller ud til kur- og badebyerne ved Østersøen, f.eks. Rauschen, som

i dag hedder Svetlogorsk (Ill. 18 og 19). Hele Samlands kyststrækning er også kendt som Ravkysten, fordi der her er gode muligheder for at finde rav.

Ill. 17

Ill. 18

Ill. 19

Ill. 20

Ill. 21

Et særdeles attraktivt ferieområde var Kurische Nehrung (Ill. 20), en smal landtange mellem indsøen Kurisches Haff og Østersøen med de idylliske fiskerbyer Nidden, i dag Nida, og Bad Schwarzort, i dag Juodkrante.

Landtangen er kendt for sit rige fugleliv og for nogle af Europas største vandrekitter. På indsøen blev der drevet fiskeri med en fladbundet fiskerbåd med sejl, populært kaldet en "Kurenkahn", gengivet på frimærket fra "Winterhilfswerk" (Ill. 21). Man kan se en sådan man kan se på postkortet fra Ostseebad Schwarzort (Ill. 22).

Da russerne rykkede ind i Østpreussen i vinteren 1945, blev befolkningen afskåret fra at kunne flygte via Königsberg. Da fiskerfamilierne heller ikke kunne sejle ud på Østersøen via udsejlingen oppe ved Memel, trak de deres fiskerbåd over landtangen og kunne således komme videre til f.eks. Danzig.

Ill. 22

Thomas Mann

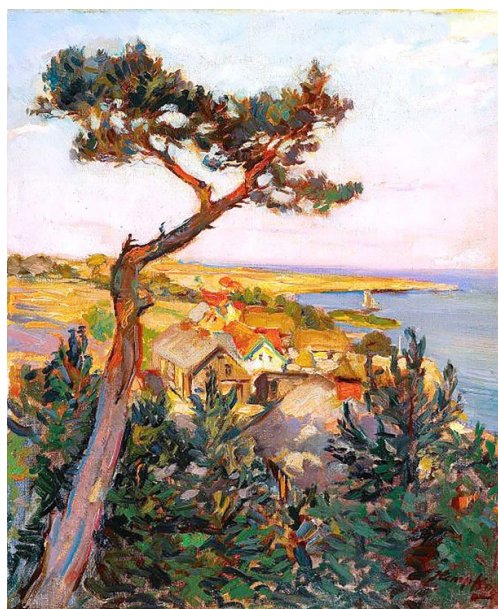
I byen Nidden midt på landrangen byggede den verdensberømte tyske forfatter Thomas Mann (Ill. 23) i 1930 et sommerhus (Ill. 24). Pengene til byggeriet havde han fra den Nobelpris, som han fik i 1929 for sin roman "Buddenbrooks". Han byggede huset på et sted, som de lokale kaldte Svigermorbjerget. Selv kaldte Mann det "den italienske udsigt", fordi det mindede ham om Amalfikysten i Italien. Udsigten er forevigt af en maler fra hovedsagelig kunstakademiet i Königsberg opstod samtidig med Skagensmalerne. Begge grupper af malere var drevet af det særlige lys fra vand og sand. På samme måde som hotelejer Brøndum i Skagen samlede den lokale krovært mange af malerierne i et museum. I 1945 ødelagde den Røde Hær malerierne ved at brænde dem i en sauna.

Ill. 23

Ill. 24

Ill. 25

Ulveskansen

Når jeg ser et tysk frimærke stemplet "Rastenburg" (Ill. 26), sporer min hjerne mig straks ind på Adolf Hitler. Her i skovene ved Rastenburg, som i dag hedder Ketrzyn og ligger i Polen, lå Hitlers hovedkvarter "Ulveskansen" under felttoget mod Rusland (Ill. 27). Her opholdt Hitler sig i 800 dage under 2. verdenskrig og det var også her en gruppe tyske officerer med oberst Graf von Stauffenberg (Ill. 28) som den udførende forsøgte at slå Hitler ihjel den 20. juli 1944 ved at anbringe en bombetaske i rummet, hvor en militærkonference fandt sted. Det mislykkedes som bekendt.

Ill. 26

Ill. 27 Fra venstre general Wilhelm Keitel, Hermann Göring, Adolf Hitler og Martin Bormann i "Ulveskansen".

Ill. 28

Fortsættes...

Af Flemming Petersen

Søndagsbreve fra Grønland

På FFF Brev & Postkort byttedag den 23. februar i år fik jeg en lille overraskelse. Med opfordringen til vore medlemmer om at tage noget byttemateriale med, havde jeg også selv et par "gamle" kasser med. Da jeg ankom i god tid før vi åbnede, kastede jeg et blik på mine egne dubletter. Gensynsglæden var stor og jeg stoppede ved nogle "frasorterede" grønlandske søndagsbreve, som jeg hurtigt fik fisket op af kassen.

Det var en kombination af afsender navnet Richard Bøgvad fra Ivigtut, og det at brevene var sendt som søndagsbreve fra Grønland, der vagte min nysgerrighed.

Et af brevene stammer fra en meget fin udstillingssamling med følgende beskrivelse:

Søndagsbrev ifølge afsenderadressen afsendt fra Ivigtut til København. Brevet er 2 øre overfrankeret idet den korrekte porto er 20 øre. Søndagstillægget er også overfrankeret med 10 øre, og brevet er påsat en meddelelse fra Købmagergades Postkontor, der nævner at brevet ikke kan udleveres som søndagsbrev, da det er indgået for sent. Forklaringen på at den Grønlandske frankering ikke er stemplet kan være at brevet har været befordret af et besætningsmedlem eller en passager, som har glemt brevet der så er fundet af rengøringspersonalet i en af kahytterne. Man har fundet op til 20 breve der er blevet glemt af de personer som har haft brevene med fra Grønland. Brevet skulle være lagt i skibets postkasse og annulleret med skibsstemplet "Fra Grønland". Man har så stemplet den danske frankatur som korrekt landsporto frankering 20 øre, men samtidig glemt at indramme den grønlandske frankatur med blåkridd, da denne ikke var gyldig i Danmark. Se min nye tekst ill. nr. 4.

Hvad kan der så fortælles om grønlandske søndagsbreve og Richard Bøgvad for ca. 70 år siden:

Internt i Grønland modtog man post når naturen tillod dette, slædepost på havisen, kajakpost i åbent vand og skibspost når dette var muligt. Når bygderne fik besøg stimlede folk sammen, og der blev spurgt til posten, der efterfølgende blev fordelt til de fremmødte. Det var portofrit at sende interne breve når der alligevel afgik officiel post. I 1958 blev det første tiltag til at etablere et egentligt postvæsen i Grønland.

Kan man ikke vente på en postlejlighed, kunne man rekvirere en kajak eller hundeslæde til at befordre sit brev, og betale "porto" i ht. aftalte taksttabeller. Det var naturligvis meget dyrt, i timeløn og hundefoder mv.

Med enkelte undtagelser blev befordringen af post fra Grønland sendt med KGH's skibe til København. Rejsens varighed afhang af vind og vejr herunder is forholdene, hvilket udelukker en fast ruteplan med ankomst i København en søndag morgen. Søndagsbreve nævnt i danske taksttabeller er dog også udeladt i de tilsvarende grønlandske.

Richard Bøgvad blev født i København i 1897 men døde pludselig på en fjeldtur ved Ivigtut i 1952 kun 54 år gammel. Som en dygtig geolog deltog han som forsker i mange projekter i Grønland, bl.a. sammen med Knud Rasmussen på VI og VII Thuleekspedition. Han blev ansat som chef geolog i Kryolit Selskabet Øresund, med arbejdsplads i både København og

Ill. 1 - Afsender betegnelse på bagsiden af Richard Bøgvads kuverter.

Ivigtut Kryolitbruddet i Grønland. Ill. nr. 1.

En højt respekteret grønlandsforsker med indgående kendskab til postbefordringen i Grønland, må vide hvad han gør, når han sender "søndagsbreve" til Danmark fra 1947.

I mine artikler om Skandinavisk flyvning herunder Grønland, omtaler jeg indkøb af fly og benyttelse af fly til postbefordring fra 1947. At viste luftpostforsendelse fra Grønland var muligt skyldes annonceringen af en nyetableret flyrute fra Reykjavik til København. Denne viden var tilsyneladende ikke kendt af grønlandssamlere da beskrivelsen af brevet Ill. 4 blev lavet for ca. 25 år siden.

Jeg fandt derfor svaret ved at læse mine egne artikler fra Primærkesamleren.

Den 3. juni modtog Det danske forsvar 3 stk. Catalinafly, og det ene fly FM 1 fik sin base i Narssarsuaq BW1 i Grønland.

Omtale af grønlandske søndagsbreve:

1956. 2. november. Et dokument fra Ministeriet for Offentlige Arbejder til Den Kongelige Grønlandske Handel, giver disse interessante informationer.

- Under den bestående ordning udbringes søndagsbreve fra Grønland til Danmark om søndagen, forudsat at de indgår i tilslutningen til søndagsomdelingen.
- Søndagsudbringning kræver et særligt gebyr som tillægsfrankering med danske frimærker. Ved manglende frankering udbringes brevet og gebyret opkræves hos modtager.
- Økonomisk ville det ikke have nogen betydning, hvis gebyret blev betalt med grønlandske frimærker, hvilket dog kan give problemer med Post-Telegrafvæsenets personale rundt omkring i landet.
- Det foreslås at poststationen i Sdr. Strømfjord forsynes med et antal danske 30 øres frimærker, til de få afsendere af disse breve.
- KGH bliver bedt om at tage stilling til dette, såfremt der **atter måtte indgå flyvemaskine** fra Grønland til Kastrup søndag morgen.

Står man med et dateret søndagsbrev i hånden, kan man undersøge om tidspunkterne passer med nogle af disse tidlige flyvninger fra Grønland.

I min SAS artikel i Frimærkesamleren 2019-1 side 11 spalte 2. fremgår, at det Islandske flyselskab "Lofteleidir" åbner en ny flyrute Reykjavik - København den **16. juni 1947**. Der vises et brev fra **Grønlandske Marinekommando** afsendt som luftpostbrev til Danmark, annulleret den **13. juni 1947**.

Ill. nr. 2 og 2a.

Ill. 2 - Brev omtalt, men ikke vist, i SAS artikel i Frimærkesamleren 2019-1 side 11. Brevet er annulleret i Godthaab den 13. juni 1947, hvor afsender er "Grønlandske Marinekommando" der senere flytter til Grønnedal. Brevet sendes med Marinekommandoens nye Catalina vandfly via. Ivigut og (BW 1) til Reykjavik, herfra med den nyåbnede islandske flyrute med selskabet Lofteleidir til København. Luftpoststruten til Reykjavik er af privat karakter, men den videre befordring til København udføres med den officielle postrute mod betaling. Brevet er frankeret med landsportotakst 20 øre samt luftposttillæg i 2. vægtklasse 2x80 øre i alt 1 kr. og 80 øre. Brevet er frankeret efter senest kendte grønlandske luftposttakst fra 1. maj 1946, en takst der primært var beregnet til luftpostbreve via. USA.

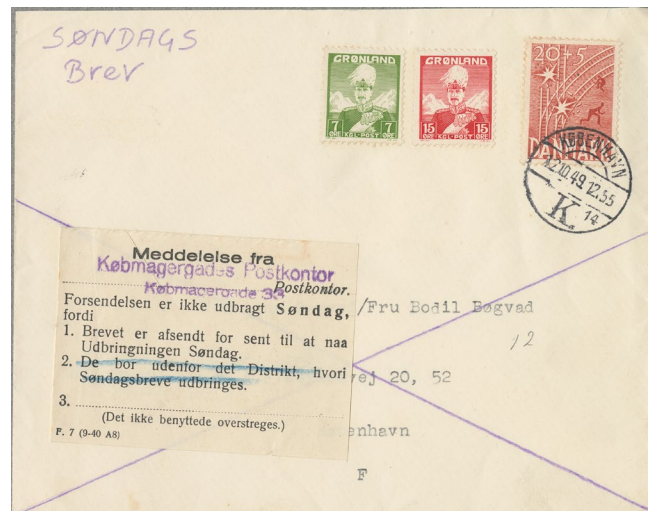
Ill. 2a - Afsender stempling på brevets bagside "Grønlandske Marinekommando med krone" samt "Den Kongelige Danske Marine med krone og et anker".

Brevet fra Richard Bøgvad er annulleret i Ivigut søndag 15. juni 1947, og befordret til Reykjavik med det nye Catalinafly sammen med brevet fra Grønlandske Marinekommando. Richard Bøgvad har således fået den første mulige chance for Luftpost til Danmark, og har i hast fremstillet et sætbrev med tillægspporto 20 øre i dansk porto for søndagstillæg. **Ill. Nr. 3.**

1949. 12. oktober ankommer særfly nummer 9 fra Grønland, nogle dage forsinket da flyet grundet dårligt vejr måtte flyve en omvej på 2.400 km via Labrador for at tanke op, før det kunne

Ill. 3 - Brev befordret på samme rute som ill. nr. 2. men fra Richard Bøgvad i Ivigut. Der har pludselig opstået en flypost lejlighed der er benyttet. Brevet er annulleret Ivigut den 15. juni 1947 der er en søndag. Brevet et komplet sætbrev fra 1. udgaven, opfrankeret med et 20 øre dansk frimærke dækkende søndagstillægget. Brevet først ankommet mandag og udbragt som et normalt luftpostbrev.

Ill. 4 - Brev ankommet til København den 12. oktober 1949 med det forsinkede særfly nr. 9 fra BW 1 i Grønland. Brevet er sendt fra Ivigut til BW 1 med Catalina fly eller mindre båd, og herefter transporteret direkte med DC 4 til København. Det danske frimærke er annulleret og dækker den danske landsportotakst, og den grønlandske porto er stillet til modtagerens disposition. Label fra Købmagergades Postkontor oplyser, at brevet er afsendt for sent til at opnå søndagsudbringning.

lande på BW 1. Flyet havde ikke post med da formålet var at afhente nogle strandede passagerer fra skibet "Disko", der blev beskadiget ved en påsejling i Julianehaab bugten. Der blev medsendt enkelte løse breve fra BW1 til Kastrup. Se flyskema i Frimærkesamleren 2019-2 side 11 samt brev ill. nr. 66 side 12 med det sjældne luftpoststempel. Senere får lufthavnen et skibsstempel med teksten "Fra Grønland" der benyttes som transitstempel på løse breve. **Ill. nr. 4.**

1950. 3. juli lander DC 4 fly nr. 7 fra BW 1 i København. Søndagsbrevet fra Richard Bøgvad annulleres samme dag. Et

Ill. 5 - Luftpostbrev fra Ivigtut på Grønland til Frederiksværk, brevet er transistempelt mandag den 3. juli, hvor stemplet fejlagtigt også annullerer det grønlandske frimærke.

brev fra Grønlands Marinestation i Godthaab annulleres først med "Fra Grønland" stempler og dagen efter et datostempel. Se ill. nr. 83 i Frimærkesamleren 2019-4 side 25. **Ill. nr. 5.**

Tillægstakster for søndagsbreve

I Danmark var der indført tillæg for søndagsbreve fra 1. maj 1929 en ordning der først blev afskaffet 1. juli 1972. Tillægstakst 10 øre, 1. juli 1946 20 øre, 1. juni 1950 25 øre, 1. juli 1962 30 øre, 15. april 1963 55 øre, 15. maj 1965 1 kr. og fra 3. juli 1967 2 kr.

Jeg har ikke selv ledt efter disse meget tidlige luftpost søndagsbreve fra Grønland, men håber at bladets læsere kan tilføje yderligere historisk viden til denne del af Grønlands posthistorie.

Kontakt mailadresse: fp@fpstamps.dk.

Et historisk grønlandsk formålsmærke

Af Flemming Petersen

Det er nu 75 år siden 2. Verdenskrig blev afsluttet. Post Greenland vil markere anledningen ved udgivelsen af et mini-ark med motiver fra den meget kendte Amerikanerudgave. Det er dog ikke de kendte værdier der gengives, men de tre første udkast til 10- og 15 øre samt 2 kr. mærkerne. Chr. X's daglige ridetur i Københavns gader var en stille demonstration mod besættelsesmagten og skulle markeres. Dette medførte at tre af frimærker fik et nyt motiv.

Intern post i Grønland var "portofri" indtil juni 1958, men det pynter med et mærke på en kuvert, og afsenders holdning

Ill. 1

er klar. Mærket, der findes med flere motiver, er afstemplet 1. juni 1942. **Ill. 1. Danmark FREE DANES.**

Danmarkimut mærket og historien bag dette er nok mindre kendt. Det var overlærer Abel Kristiansen, der i efteråret 1942 fik ideen til at indsamle en pengegave til genrejsning af Danmark efter krigen.

Der blev dannet en komite til dette formål bestående af: Landsfoged Eske Brun (fungerende grønlandsk statsminister), Redaktør Lynge, Provst Bugge og Abel Kristiansen. Edv. Kruse fra Umanak fik til opgave at tegne mærket.

Via radio og opråb til befolkningen på de grønlandske bopladser, fik sagen stor folkelig opbakning, og nu ikke alene ved køb af mærkerne.

Danmarkimut mærket er også en amerikanerudgave, da det ikke var muligt at fremstille disse på Grønland. Det var firmaet "Ace Art Corporation" der stod for fremstillingen. Ark er perforeret 12 ½ og med utakkede yderrande.

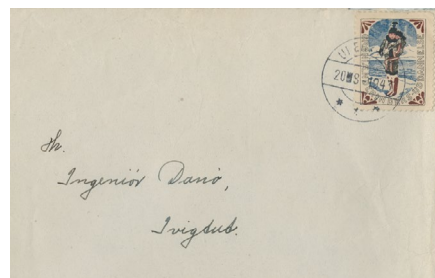
Mærkerne må betragtes som halvofficielle velgørenhedsmærker, solgt og benyttet på den officielle post i Grønland.

Ill. nr. 2.

Ill. 2

Samtidig med de to viste velgørenhedsmærker blev der også benyttet et mærke til fordel for Grønlænderindens Uddannelse. 1 oplag af disse mærker er fra 1926 tk. 11 ½. 2. oplag fra 1933 tk. 10 ¾. **Ill. nr. 3.**

Ill. 3

Stort udvalg

i gamle frimærker, breve, postkort, samlinger, dubletlagre, kartoteker og rodepartier.

Alt prismærket og salgsklart.

Åbningstider: dagligt 12:00 - 17:00, torsdag lukket. Lørdag 10:00 - 14:00

Velkommen til!

Hele dødsboer og restboer købes, afhentes og betales omgående.

Østerbro Frimærkehandel

Store Kongensgade 116
1264 København K

Tlf. 35 38 42 42 / 39 63 66 00

E-mail: oesterfrim@mail.dk

LANDESAMLINGER

udstykes og sælges billigt.

258 lande.

Ca. 41.000 forskellige udgaver.
Fra Aden til ØvreVolta.

Kun SEK 3 pr. Michel-€.

Desuden 5-15 pct. rabat ved større køb.

Forlang lister over de lande du er interesseret i.

K-E Svensson,

P O Hallmans gata 17,
112 69 Stockholm.

e-mail: svenssonkarlerik44@gmail.com

MOTIVER

Arkæologi, berømte personer, biler, blomster, boksning, cykler, dyr, skibe, fisk, sommerfugle, flyvemaskiner, folkedragter, Frimærker på Frimærker samt FN-UPU, fugle, hunde, jul, tog, landkort, katte, kunst, ligemidler, musik, mønter, Nobel, olympiade, religion, krybdyr, ridesport, rumfart, Røde Kors, spejder, sejlsport, svømning, muslinger, sport, teater, uniformer, heraldik o.m.m.

100 forskellige motivgrupper. 41.000 forskellige udgaver. Forlang lister.

Billigt! Kun SEK 3 pr. Michel-€.
Desuden 5-15 pct. rabat ved større køb.

K-E Svensson,

P O Hallmans gata 17,
112 69 Stockholm.

e-mail: svenssonkarlerik44@gmail.com

Odder Frimærkehandel

Jørn Jensen - Odder

KØB OG SALG AF FRIMÆRKER

Se vores nye webshop jjo.dk
Opdateres dagligt.

Haydnsvej 2, 4. sal DK - 2450 København SV

Tlf (+45) 36160084 - auktion@vf-auktion.dk

Auktion - så er det os!

Takket være vort enorme kundegrundlag så har de sidste auktioner givet os rekordpriser for bl.a. mønter, sedler og gode filatelistiske objekter.

Kontakt os for gratis værdivurdering.

SKANFIL
Danmark

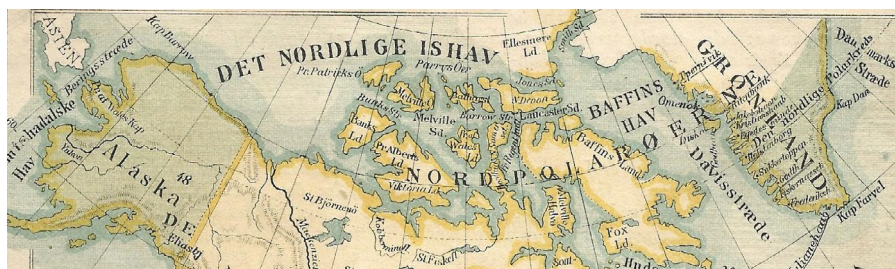
www.skanfil.dk Skanfil Århus: 41 99 02 99 / arhus@skanfil.no //
Skanfil Fredensborg: 46 56 38 57 / niels@skanfil.no

"Die Weltreise"

Del 6 - Die Weltreise 6. Alaska, Grønland og Island.

Af finn bjerregaard

Langt mod nord er vi nået til Alaska, som i 1867 var blevet købt af Rusland for 7,2 millioner dollars. I 1898 var det "District of Alaska". I 1912 blev det "Territory of Alaska" og i 1959 blev det USA's 49. stat. I 1898, hvor kortene er sendt, var det første store "gold rush", i Nord-Vest Amerika, "the Klondike Rush" på sit højeste. Fra 1896 til 1898 kom der omkring 100.000 guldgravere til området. I 1899 blev der fundet guld i Nome i Alaska, som blev det næste "gold rush" mod nord.

Ill. 4 - Muir gletcheren.

Ill. 2 - Bybillede fra Sitka.

Private Mailing Card.
Authorized by Act of Congress of May 10th, 1898.
Printed matter

Ill. 5 - Tekst på bagside af kort 4.

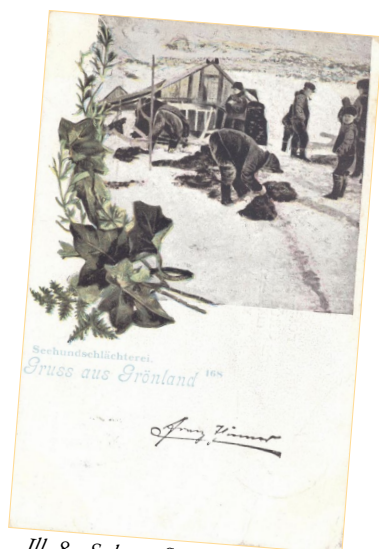
Ill. 3 - Totem pæle fra ?

Ill. 6 - Bybillede fra Sitka.

Ill. 7 - Der er slået lejr i gletcherlandskabet.

Ill. 8 - Sælerne flæes efter fangsten.

Ill. 11 - Bagside af kort m. Videnskabelig station.

Ill. 9 - Sælfangere.

Ill. 12 - Klippeformation på vest kysten ved?

Ill. 10 - Videnskabelig station på øen Jan Mayen

Ill. 13 - Bjergdannelser i det indre Grönland.

Fra Alaska mod øst til Grönland, som efter Kieler-freden i 1814 var forblevet dansk ejendom som koloni og blev bestyret af Den Kongelige Grønlandske handel. De 5 kort viser naturscenerier, fangermiljø og et enkelt kort viser en permanent anlagt videnskabelig forsknings station. Det fremgår ikke af teksten, hvilken type undersøgelser der foretages. Kortene er frankeret med danske frimærker, som er afstemplet i København.

Mod sydøst til Island, som også forblev dansk efter Kieler-freden, men i modsætning til Grønland var en del af kongeriget. En stærk nationalistisk bevægelse i 1800-tallet havde ført til, at Altinget var blevet genoprettet i 1843 som stænderforsamling, og i 1874 havde Island fået delvist selvstyre. I 1899, hvor kortene er sendt, havde de også, i modsætning til Grønland, deres egne frimærker

Ill. 14 - Klipfisk vaskeri i Eskefjord.

Ill. 17 - Eskefjord.

Ill. 15 - Bagside af kort med Klipfisk vaskeri.

Ill. 18 - Fra Fiskand fjorden

Ill. 16 - Bondegård i?

Ill. 19 - Havnen i Akureyri

Vi sunder os lidt på Island, medens vi forbereder os på sidste del af verdensreisen, som I får i næste nummer af bladet. Vi tager over Sverige-Norge, Danmark og slutter i Rusland i Skt.Petersborg hos den sidste Zar. På gensyn.

JULEMÆRKER

Af Poul Høj (Formand for foreningen Julemærkesamleren)

I sidste nummer omtalte jeg velgørenhedsmærket Finsen 10 øre- mærket blev dog ikke vist. Mærket blev udgivet i hæfter med 10 ark og med 10 mærker pr. ark i. Fig. 1 viser et H.C. Andersen brevkort sendt fra København til Riga og frankeret bla. med Finsen velgørenhedsmærket.

Ill. 1

Julemærkefonden har i perioden 1904 til og med 1955 udgivet årsmapper. I fig. 2 vises forsiden af årsmappen fra 1906.

Ill. 2

Denne årsmappe har jeg erhvervet for nylig og den er speciel ved, at julemærket på forsiden er 1906 mærket på utakket kridtpapir. Ill. 3 viser side 3 i mappen, som er en 9 blok af mærket.

Ill. 3

At forsiden af mappen også er påsat 2 1904 mærker begge med forskubbet foto af Dronning Louise gør mappen lidt speciel. Hvis der er en læser der har kommentarer, hører jeg gerne derom.

I starten udkom årsmapperne i begrænset oplag. 1904 årsmappen udkom i 86 eksemplarer, heraf 12 i gråt fløjs bind. Mapperne blev i starten givet til kongehus, folketing og folk omkring julemærket. Senere i 1906 udkom der 285 stk. – kredsen blev udvidet. Udgivelse af mapperne stoppede i 1955. I 1979 blev traditionen genoptaget, dog skiftede årsmappen navn til souvenirmappen. Princippet er det samme med i mappe indeholdende en 9 blok af årets julemærke. Oplagene blev

Ill. 3

nu væsentlig større og mapperne kunne købes af enhver. I souvenirmapperne skal du være opmærksom på, at den indsatte 9 blok kan variere fra blok til blok – det er ikke altid de samme mærker der anvendes.

Ill. 4

Ill. 4 viser souvenirmappen fra 1987. En note vi alle skal have en mente er – husk at se hele mappen jf. ill. 5. 9 blokken mangler og til gengæld en indbydelse – sjovt.

♣️ Indbydelse ♣️

Mandag den 14. december 1987 fejrer

Julemærkehjemmet i Skælskør
25-års jubilæum

I den anledning inviterer vi til reception mellem
kl. 10 og 14.

De venligste hilsener
Asgaard Krogh

Ill. 5

Når dette skriv skrives er Danmark ramt af corona vira. Når bladet læses håber jeg det er overstået og Danmark igen er i normal gænge. Håber alle er kommet godt gennem perioden.

BILLIGE TILBUD

Danske stjernestempler
Stjerne 1 – 2, udslebne. Breve
og enkeltmærker.
Island klassisk stemplet
Udgaver 1875 – 1930 inkl. tjene-
ste mærker.
Danmark stemplede skillings ud-
gaver mv.
1851 – 1871 + 1875-1929 inkl.
tjeneste-porto mv.
Samlinger udstykkes
Stor rabat på katalog priser
Stort udvalg i restsamlinger
Europa og Oversø

Ileta–Steen Rosling

Kontor: Lyngvej 125 3450 Allerød
Tlf. 48172844. Giro: 6065643

Postordresalg besøg efter aftale.

ny forbedret netbutik

www.kimfrim.dk

Gode søgefunktioner

bla.

over 700 Motiver,

emner,

personer

www.stamps.dk

1000-vis af breve/postkort
til faste priser, samt 2 ugentlige
online-auktioner.

Posthistorie- og hjemstavns-
samlinger søges.

Ring og få et uforpligtende tilbud.

Fyns Frimærke Service

v/Bjarne Heck. Tlf. 62 63 24 24
E-mail: stamps@stamps.dk

Samleren

Specialbutik med Europas
største udvalg af samlertilbehør

Samleren
Rosenørns Allé 42
1970 Frederiksberg C
Tlf. 35 36 82 42
E-mail: samleren@album.dk
www.album.dk

KABE

schaubek

Leuchtturm

LINDNER
Das Original

SAFE

MICHEL

SCOTT

Roskilde Mønt- & Frimærkehandel ApS

Se vores webshop på:

www.roskildeonline.com

Algade 28 • 4000 Roskilde • Tlf. 4636 7419
roskildefrimont@hotmail.com

FRIMARKS-NETTO

SAFE

www.frimarksnetto.se

SAFE

www.safealbum.dk

Butik i Helsingborgs centrum, 2 min. fra Scandlines færger.
Bruksgatan 30, SE-252 23 Helsingborg.
Tlf. (+46) 42 14 49 82
E-mail: info@frimarksnetto.se

posten

Norske frimerker

posten.no/frimerkebutikken

Færøske frimærker

Nye udgivelser den 16. og 27. April 2020

Dronning Margrethe II 80 år

På selve dronningens fødselsdag 16. april udgiver Posta et miniark. Motivet er den officielle gave fra Færøernes Lagting i forbindelse med dronningens 40 års regentsjubilæum i 2012: et maleri udført af den færøske kunstner Edward Fuglø.

Militærposthuse på Færøerne under 2. verdenskrig

De britiske styrker havde to militærposthuse på Færøerne under 2. verdenskrig - et i Miðvágur og et i Tórshavn. De tre FPO stempler (611, 695 og 219), som blev brugt af de britiske styrker på Færøerne, er ligeledes illustreret på miniarket.

Bestil nemt og bekvemt på www.stamps.fo

Posta Færøerne – et af de mindste postvæsenere i verden, men kendt for sine unikke, flotte og kreative frimærker, som har opnået anerkendelse i hele verden.

Posta Stamps, Óðinshædd 2
FO-100 Tórshavn, Færøerne

Tel. 00 298 346200
stamps@posta.fo

Posta
FAROE ISLANDS

FRIMÆRKEBUTIKKEN

www.fb-net.dk

Theis Jørgensen
Torvegade 16A
4640 Faxe
Danmark

Tlf.: +45 32 595 596
E-mail: info@fb-net.dk

Besøg vores
omfattende hjemmeside
med
frimærker og postkort.

De Sønderjyske Krigsfanger 1914-1920

Af Steffen Riis

Sønderjyske krigsfanger på Rådhuspladsen i København
marts 1919

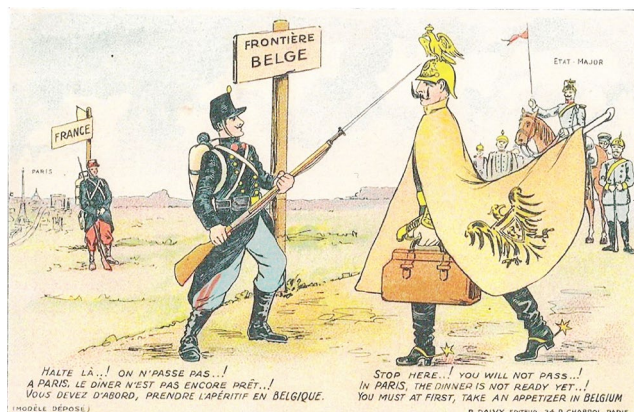
1. Indledning

I 1864 mistede Danmark hertugdømmerne Slesvig-Holsten til Tyskland, som indlemmede hele området i den tyske stat Prøjsen. Det betød at hen ved 100.000 danskere, eller dansksindede Nordslesvigere, kom til at bo i Tyskland. Da "Den store Krig" brød ud i 1914 havde Tyskland ca. 3,5 mio. soldater, men i løbet af krigen indkaldtes yderligere ca. 10,0 mio. Af det samlede antal var ca. 30.000 fra Nordslesvig, og man regner med at ca. 23.000 var dansksindede. De fleste kæmpede på vestfronten men også i Rusland, på Balkan og i Mellemøsten, gjorde mange sønderjyder tjeneste.

2. Den store krig

Efter mordet i Sarajevo på arvingen til Østrig-Ungarns trone, Frantz Ferdinand, erklærede Østrig-Ungarn krig mod Serbien den 28. juli 1914. Den 3. august 1914 erklærede Tyskland Frankrig krig, og dag efter erklærede England Tyskland krig. Tyskland, der var Østrig-Ungarns allierede, angreb det neutrale Belgien den 4. august 1914 (1). Tyskernes plan var at

gå gennem Belgien, angribe Frankrig fra nord og omringe Frankrigs hovedstad Paris, og derefter nedkæmpe den franske hær. Men den tyske hær mødte hård modstand først i Belgien og senere i Frankrig, hvor en engelsk ekspeditionsstyrke på 100.000 mand var blevet sat ind.

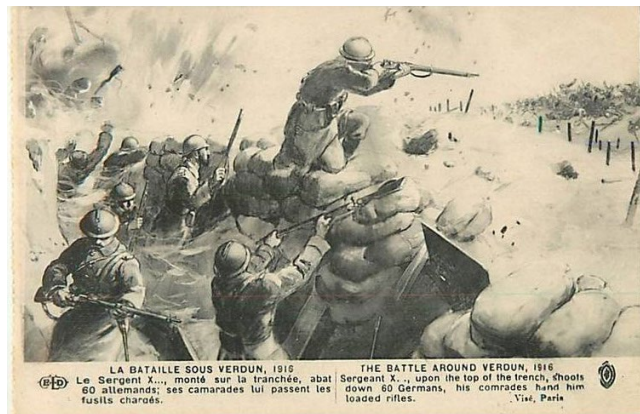
Ill. 1 Fransk postkort fra 1914. En belgisk soldat med opplantet bajonet standser den tyske kejser Wilhelm II ved grænsen til Belgien. "Stop her! Du kommer ikke forbi! I Paris er middagen ikke parat endnu! Du må starte med en forret i Belgien"

I slutningen af august gik det tyske angreb i stå kun 40 km nord for Paris. Træthed, manglende forsyninger og svigtende kommunikation, stoppede den tyske offensiv, og i begyndelsen af september standsede franske og engelske styrker tyskeres fremrykning ved floden Marne. Tyskerne var udmattede og måtte trække sig tilbage til floden Aisne, og her gravede hærene sig ned i skyttegrave. De følgende 4 år afløste den ene offensiv den anden. Soldaterne blev kommanderet op af skyttegravene, og løbende over et landskab af granathuller, blev tusindvis af soldater på begge sider dræbt af fjendens maskingeværlid og granater.

Krigens længste slag fandt sted i 1916 over 10 måneder ved byen Verdun (2). Tyskernes angreb med 140.000 mand og 1400 kanoner. Og da den tyske offensiv ebbede ud i begyndelsen af juli 1916 havde tyskerne mistet 434.000 mand og franskmændene 542.000 mand, hvoraf halvdelen var blevet dræbt. Den tyske offensiv flyttede fronten ca. 8 km.

I marts 1918 indledte Tyskland krigens største offensiv på vestfronten og trængte med store tab på begge sider de allierede ca. 60 km mod syd. Men offensiven løb ud af kraft i juli 1918. Den tyske militærmaskine var nedslidt og demoraliseret, og Tyskland var ikke i stand til at erstatte de voldsomme tab af mandskab og materiel. Den 18. juli indledte franske tropper med hjælp fra fem amerikanske divisioner og 225 nye Renault kampvogne, et modangreb ved floden Marne. Tre uger senere angreb den fjerde britiske armé med 456 kampvogne ved byen Amiens. På blot én dag blev den tyske front revet op, og 6 tyske divisioner blev nedkæmpet og ødelagt. Briterne tog 13.000 fanger og erobrede 400 kanoner. Det tyske sammenbrud var så voldsomt at den tyske general Ludendorff betegnede slaget som "Den tyske hærs sorteste dag". I september mistede

tykerne yderligere 230.000 mand og den tyske hær var tæt på et sammenbrud. Det var i denne vanvittige krig, at 23.000 dansksindede sønderjyder gjorde tjeneste, og ca. 5400 blev dræbt og ca. 4500 taget til fange.

Ill. 2 Postkort. Slaget ved Verdun 1916. Fransk sergent, på toppen af skyttegravnen, dræber 60 tyske soldater. Hans kammerater forsyner ham med ladte geværer.

Den 11. november sluttede krigen, da tyskerne underskrev våbenstilstanden i en jernbanevogn i Compiègne-skoven i det nordlige Frankrig (3). De vilkår, tyskerne havde skrevet under på, var et diktat fra de allieredes side, og lignede mest af alt et totalt tysk nederlag. Et af vilkårene var, at alle allierede krigsfanger i tysk varetægt straks skulle frigives og hjemsendes, men der stod intet om de allieredes tyske krigsfanger.

Ill. 3 Postkort. Den tyske delegation med Matthias Erzberger i spidsen underskriver våbenstilstanden i togvognen i Compiègne den 11. november 1918.

3. Fangelejrene

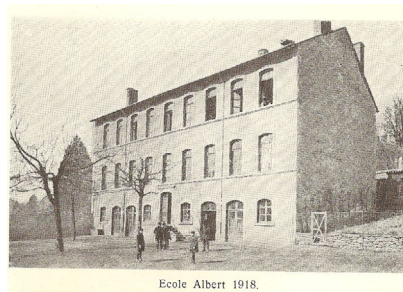
Ved krigens slutning havde Frankrig 350.000 og England 328.000 tyske krigsfanger (4). Heraf var ca. 4.500 dansksindede fanger fra Nordslesvig. Fangerne var spredt over mange forskellige fangelejre, men allerede i 1915 blev der i Frankrig og i 1916 i England etableret særlige lejre for de dansksindede sønderjyder. I Frankrig blev lejren indrettet i en katolsk kostskole, "Ecole Albert" i byen Aurillac ca. 450 km stik syd for Paris i regionen Cantal. Skolen var ved krigens udbrud blevet taget i brug som kaserne for franske soldater, men var blevet rømmet for at give plads til sønderjyske krigsfanger. I England blev lejren for venligtsindede krigsfanger oprettet i byen Feltham vest for London.

Ill. 4 Postkort. Engelske soldater eskorterer tyske krigsfanger til udskibning til England i 1915.

3.1. Aurillac

Initiativet til lejrens oprettelse blev taget af den franske professor Paul Verrier (6), der via sine studier af nordiske sprog nærede en brændende interesse for det sønderjyske spørgsmål. Paul Verrier var allerede i 1914 gået i gang, med at overtale de franske myndigheder til at oprette en særlig lejr for danske sønderjyder. Han havde via fangelister undersøgt i hvilke lejre, der var sønderjyske krigsfanger, og han havde besøgt adskillige af lejrene. Ligeledes havde han arbejdet på, at fangerne kunne modtage breve og aviser fra Danmark. Midt i maj 1915 ankom den første sønderjyder til lejren i Aurillac (5), hvortil Verrier havde medbragt 95 kg danske bøger og aviser.

Ill. 5 Foto. "Ecole Albert" fra bogen "Paul Verrier og Norden".

Ill. 6 Foto. Paul Verrier

Inden fangerne blev lukket ind i lejren, blev de afhørt for at fastslå, om de var dansk- eller tysksindede. Sprog, fødested, hjemegn og familie var afgørende for, om man blev lukket ind i lejren. Mange blev afvist, og det var også lige ved at ske for Niels Peder Dixen fra Fole, fordi han hele tiden kom til at svare "jawohl" i stedet for "javel". Fangerne opholdt sig ikke meget i lejren, men blev sendt på landarbejde i Aurillac (7) og omegn i hold på 5-10 fanger plus en fangevogter. Arbejdet var hårdt ofte 15-16 timer daglig, men bønderne i Cantal behandlede

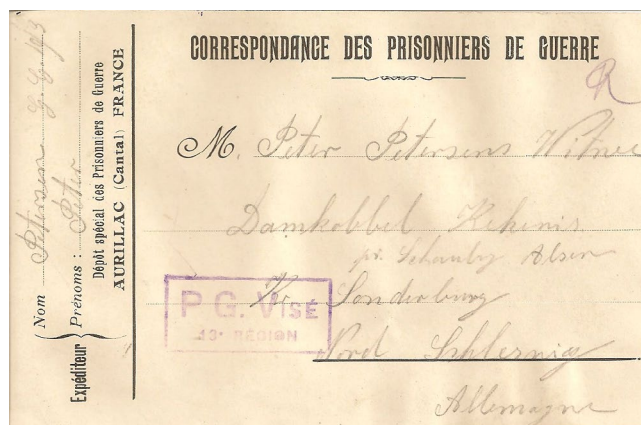
fangerne godt. Tiden i fangenskab gik hurtigere, når der var arbejde på gårdene. Faktisk var fangelejren blevet placeret i Aurillac, fordi de franske bønder manglede arbejdskraft. Deres egne sønner og hjælpere var blevet sendt i krig.

Ill. 7 Postkort fra Cantal (udgivet i Aurillac) med billede af landarbejdere der høster græs. I 1915 besøgte Verrier en række af de steder fangerne arbejdede: "Jeg traf krigsfangerne på herregården Marmanihac. De slog græs september-efterslet, iklædt brede stråhatte og lange hvide bluser og hvide benklæder". Flere af fangerne sammenfattede opholdet i Aurillac således: "Vi lærte at slå hø, køre med stude og drikke vin".

Mange af sønderjyderne arbejdede i lange perioder, nogle gange mere end et helt år, hos den samme bonde. Mange år senere arrangerede den danske "Aurillac-Forening" rejser for sønderjyske krigsfanger tilbage til Aurillac. Fangerne opsøgte deres "værter", og de blev som regel modtaget og beværtet helt overvældende.

Under opholdet i fangelejren i Aurillac sørgede Paul Verrier for at fangerne kunne skrive hjem (8) og ligeledes modtage post og pakker fra Danmark.

Ill. 8 Krigsfange-brevkort fra Peter Petersen i lejren i Aurillac den 17.11.1918. Kortet er sendt til Peter Petersens Enke, Damkobbøl Kirkenes, pr. Schamby Alsen, Kr. Sønderburg, Nord Schleswig. Peter Petersen skriver: "I denne Uge har jeg ikke modtaget noget hjemme fra. Jeg har ogsaa modtaget din Pakke med Strømperne og hvorfor jeg siger min bedste Tak. Ellers har jeg det godt og det samme haaber jeg ogsaa om Eder derhjemme. Ja nu kommer vi jo vist snart hjem. Med kærlig Hilsen fra Din Søn Peter".

Den 17. november 1918 – 6 dage efter våbenstilstanden – regnede Peter Petersen med at være hjemme i Damkobbøl på Als inden jul, men han regnede forkert. Han nåede først hjem den 18. april 1919, efter en hjemrejse der varede hele 2 uger. Og den historie, kan vi lige

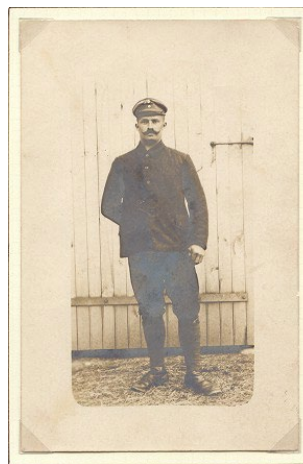
så godt tage på dette sted i artiklen, eftersom artiklen mere og mere lever sit eget liv og har taget magten fra mig og mit skriveri.

Peter Petersen, Damkobbøl, Skovby, Kegnæs, Als (1894 – 1978):

Peter Petersen kom i september 1916 til fangelejren i Aurillac, hvor han til sin store overraskelse, mødte en sergent der taltale ham på dansk. Peter Petersens krigshistorie og hjemrejse i 1919 giver et godt indtryk af de sønderjyske soldater og krigsfangers oplevelser under første verdenskrig, så dem tager vi her i kort form:

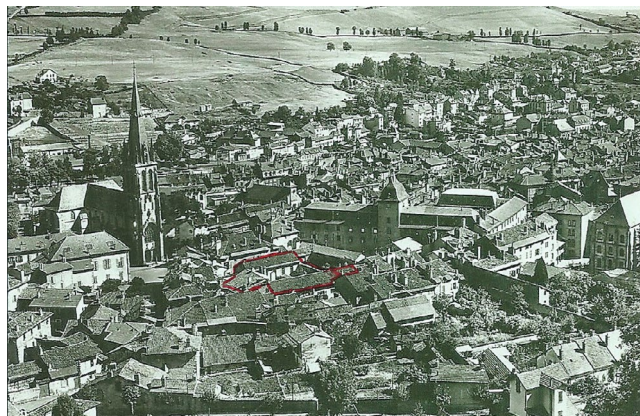
I december 1914 blev han indkaldt til 3. garderegiment i Charlottenburg. Efter ophold i Frankrig, Elsass og i Østgalicien blev han såret og kom på lazaret, men i august 1915 blev garderkorpset flyttet til vestfronten, hvor han blev indsat ved højdedraget "Loretto". Ikke noget rart sted! Det blev efter krigen omdannet til en kirkegård for 40.000 franske soldater. Korpset blev flyttet til et roligere afsnit af fronten, men i 1916 brød helvede løs, da han blev indsat i slaget ved Somme. Under stærk trommeild fra 1500 britiske kanoner lå han den 3. september i et gudsforladt granathul sammen med sin lille gruppe, hvor han blev taget til fange af fremstormende franske soldater. Hans gruppe blev beordret at retirere bagud i de franske linjer, og efter en lang nat endte han i en opsamlingslejr, kun omgivet af pigtråd, sammen med flere tusinde tyske fanger. Videre i lange marchkolonner til en baraklejr, hvor fanger fra Elsass, Polen og Slesvig-Holsten blev kaldt frem. Sammen med 20 andre fanger gik turen derefter til lejren for dansksindede sønderjyder i Aurillac, hvor han mødte den dansk-talende sergent, og efter forhøret oplevede, at kun 4 fanger blev godkendt til ophold i Aurillac lejren. Her tilbragte han to et halvt år, inden hjemreisen kunne påbegyndes, og arbejdede det meste af tiden hos bønderne i omegnen af Aurillac. Ved våbenstilstanden den 11. november 1918 hørte han kirkeklokkerne ringe, og kort tid efter kom han tilbage til lejren i Aurillac. Alle håbede at være hjemme inden jul, men hjemreisen måtte vente helt til april 1919.

Det er altså Peter Petersen vi ser på billedet, og det vidner jo om, at fangerne i Aurillac havde helt særlige privilegier end andre krigsfanger. Peter ser frisk og velnæret ud, og kontakten til hjemmet i Damkobbøl har uden tvivl været af stor betydning. Peter Petersens hjemrejse kommer senere i denne artikel.

Ill. 9 Krigsfange-brevkort med billede af Peter Petersen. Afs. Prisonniere Peter Petersen GG 3/10, Depot Special des Prisonniers de Guerre, Aurillac, Cantal, France. Kortet er dateret 5. Maj 1918 og sendt til hans mor Peter Petersens Enke. Peter Petersen skriver: Aurillac den 5. Mai 1918. Kære Moder: I dag vil jeg sende Dig et Billede saa kan Du jo se om Du kan kende mig endnu. Venlig Hilsen fra Din Søn Peter.

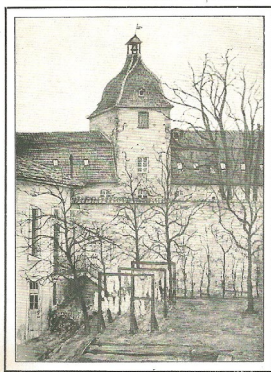
I 1916 blev lejren i Aurillac flyttet til et nyt sted midt i den gamle bydel tæt ved kirken St. Géraud. Der var efterhånden kommet så mange fanger til Ecole Albert, at der måtte skaffes mere plads. Valget faldt på en stor gammel og skummel bygning »la Mense épiscopale» (10), der lå klemmt inde i Aurillacs gamle bydel lige overfor Aurillac Højere Pigeskole. Den placering har jeg fundet frem til ved hjælp af Aurillac-Foreningens mindeskrift fra 1920 (11), hvor man ser et udsnit af fangegården i la Mense, og bag muren Aurillac højere Pigeskole med tårnet. Fangelejren bestod af 3 bygninger omkring en gårdsplads og en mur op mod pigeskolen. Lejrens officielle navn var: »Depot Special des Prisonnières de Guerre d'Aurillac».

Ill. 10 Postkort 1954. Aurillac (Cantal), Quartier nord et Eglise St. Géraud. Fangelejrens område er markeret med rødt.

AURILLAC-TIDENDE

AURILLAC-FORENINGENS
MINDESKRIFT 1920

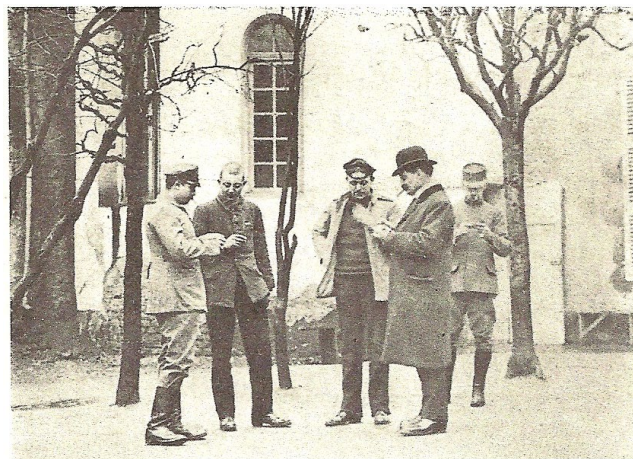
FANGEGAARDEN »LA MENSE» I AURILLAC

SAMLET OG UDGIVET AF ET UDVALG VED FRITZ SCHMIDT, HADERSLEV.

Ill. 11 Aurillac-Tidende udgiver af Aurillac-foreningen 1920. Billedet viser en del af fangegården i »la Mense» og bag muren Aurillac Pigeskole.

»Depoter», som fangerne kaldte la Mense, var ikke nogen almindelig fangelejr. Fangerne havde lov til at gå ærinder ude i byen f.eks. på posthuset og jernbanestationen, og når de arbejdede ud hos bønderne, havde de fri om søndagen og kunne gå private ture. Lejren var indrettet som et bedre hotel med sovesale, køkken, forråds-kammer, spisesal, bibliotek med 2500 bøger, post- og pakkeafdeling, infirmeri, skræderstue og læsesal. Der var 3-400 fanger tilknyttet lejren, men kun 40-50 mand i selve lejren. Resten arbejdede ude hos bønderne. Paul Verrier besøgte lejren flere gange hvert år, hvor han talte med fangerne og fik ændret ting, der plagede fangerne. Her (12) ses han i fangegår-

den under et besøg i 1917. Det er Verrier med cigar og bowlerhat, og de øvrige fra venstre A. Chr. Andersen, Fritz Schmidt, Bertramsen og tolken Boulanger.

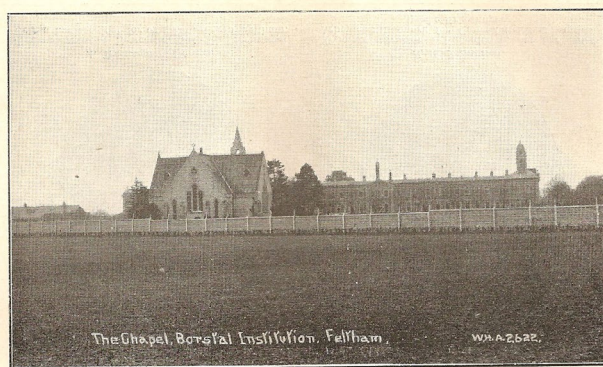

Foran »La Mense épiscopale».

Ill. 12 Foto fra bogen »Paul Verrier og Norden».

3.2. Feltham

Også i England blev der oprettet en særlig fangelejr for sønderjyske krigsfanger. Men i modsætning til Frankrig måtte de dansksindede sønderjyder dele lejren med andre venligtsindede fanger (Friendly alien enemies) fra Polen, Elsass-Lothringen og Tjekkiet. Lejren blev oprettet i april 1916 i Feltham (13), der ligger ca. 30 km. vest for London, og de første sønderjyder ankom til lejren den 6. april 1916. Fangerne i Feltham fik ikke særforplejning, men lejrkommandanten Johnson så gennem fingrene med indsmugling af mad, og alle mulige varer fangerne havde brug for. Nogle fanger drev illegalt landbrug i lejren bl.a. med æglæggende høns og kaninavl. Lejren var oprettet i en tidligere opdragelsesanstalt, hvor de sønderjyske fanger boede på enkeltværelser.

Fangelejren i Feltham set fra øst.
Den 2-etages bygning er inddelt i 6 dele med en afdeling fanger på ca. 50 i hver. I øverste etage ved begge ender er afdeling A til højre og afdeling C til venstre, begge med sønderjyske fanger. Imellem disse er der en polsk afdeling. Tårnet til højre er på hovedbygningen i Nordtårnet. — Foran ses kapellet med indgang fra modsat side. Her blev der afholdt gudstjenester hver søndag med fr. Pastor A. Troensegaard-Hansen som prædikant.

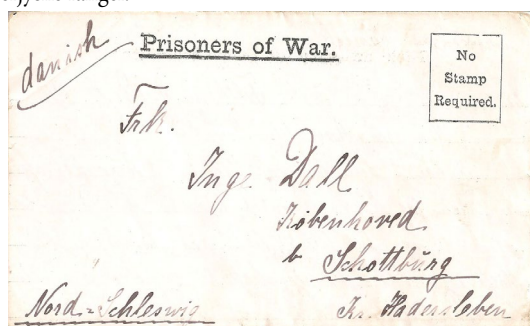
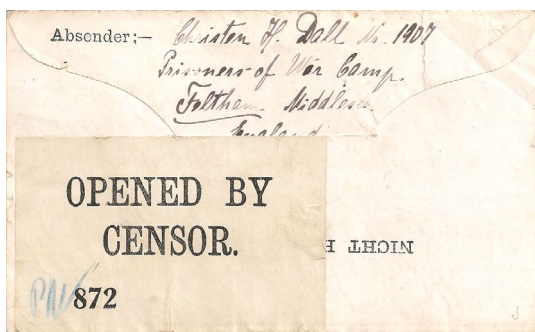
Ill. 13 Lejren i Feltham set fra øst. Til venstre Kuppet og til højre den 2-etagers bygning der rummede de sønderjyske krigsfanger. Tårnet th. er på hovedbygningen ved indgangen til lejren. Foto fra bogen »Sønderjyder i fangelejren Feltham i England».

Allerede i efteråret 1914 havde den danske gymnastikdirektør N.H. Rasmussen anmodet den danske sømandspræst L.A. Troensegaard-Hansen i Newcastle om at opsoge sønderjyder i de engelske fangelejr. Troensegaard-Hansen henvendte sig til det engelske War Office, og

fik tilladelse til at besøge de sønderjyske krigsfanger, men det varede halvandet år, før de første sønderjyder blev sendt til Feltham.

Inden lejren blev oprettet, rejste Troensegaard-Hansen rundt i England fra fangelejr til fangelejr. Han fandt frem til de sønderjyske fanger via fangelisterne i War Office, hvor han noterede sig de dansk-klingende navne. Han holdt gudstjenester, medbragte pakker med chokolade og tobak, og arbejdede for at fangerne kunne modtage aviser og breve fra Danmark, og for at fangerne kunne sende breve hjem til familien (14). I 1915 kom Paul Verrier til England for at fortælle de engelske myndigheder om lejren i Aurillac. Og endelig den 6. april 1916 ankom de første 4 sønderjyder til lejren i Feltham. En af fangerne skrev i et brev kort efter ankomsten: "Det er den lykkeligste time, jeg har oplevet endnu, da vi slap bort fra tyskerne og nu har fundet et sted, hvor vi føler os hjemme. Her kan vi synge vores kære danske sange, øve dansk gymnastik og alt hvad vi vil, uden at blive overfuset af de tyske feldwebler".

Troensegaard-Hansen fungerede som præst for fangerne i Feltham, og fra 1917 var han fuldt beskæftiget som lejrpræst for de dansksindede fanger. Han fortsatte med at møde op i War Office og gennemgå listerne for krigsfanger med dansk-klingende navne. Efterfølgende besøgte han Feltham lejren og råbte navnene op. Denne begivenhed blev snart kendt som "Generalforsamlingen", og der var som regel altid en af de tilstedeværende fanger, der kendte det navn, der blev råbt op, og vidste om vedkommende var dansk- eller tysksindet. En aften i oktober 1916 ankom på én gang 107 sønderjyder til Feltham, og der blev en fest, som man talte om i flere år. I november 1917 var der 265 sønderjyske krigsfanger i Feltham, men da fangerne blev sejlet hjem til Danmark i marts 1919, medbragte de to skibe i alt 477 sønderjyske fanger.

Ill. 14 14. Krigsfangebrev dateret 1. dec. 1918 fra Christen H. Dall Nr. 1907 Prisoners of War Camp Feltham, Middlesex, England til Inge Dall, København, b. Schottburg, Kr. Hadersleben. Brevet er med engelsk censur. Christen skriver bl.a.: Jeg har det godt og er rask, har jo min daglige beskæftigelse, så tiden går jo endda helt godt, selv om man også undertiden længes og spekulerer på hvor længe fangenskabets vel skal vare endnu. Julen får vi jo nok ikke lov at fejre sammen, men så håber vi at det må blive den sidste fest. Din egen bror.

DET GAMLE POSTKONTOR ØSTERGADE 37 HOLSTEBRO

Det gamle Postkontor er åben for salg og ekspedition af frimærker og brevforsendelser hver lørdag kl. 10.00 – 12.00
Derudover er der åben kl. 15.00 – 17.00 den dag, der udkommer nye Danske frimærker

Man kan se mere på
WWW.detgamlepostkontor.dk

En rigtig frimærkebutik

Stort udvalg af enkeltmærker sæt og miniark
fra Europa og mange oversøiske lande.

Opdaterer flere gange ugentligt.

Besøg butikken eller bestil online.

Hjemmeside: www.nellefrim.dk

Butik: Johnstrups Allé 1

1923 Frederiksberg.

Åbningstider 10:30 – 17.

Lørdag 10-13 (1. i måneden)

Mandag lukket. Tlf. 35375300.

Mail@nellefrim.dk

FRANK BANKE

PHILATELISTS

Dansk Vestindien,
Danmark,
Grønland, Færøerne
Slesvig, Island

Webbutik
www.fbanke.com

Tilmelding nyhedsbrev

fbanke@pandora.be

3.3. Jurjeff-Polskij

I Rusland kom de fleste sønderjyder til krigsfangelejr i Sibirien, hvor de blev sat til hårdt arbejde med træfældning. De fik en lille løn for deres arbejde, og for pengene kunne de købe madvarer. Fangerne boede i simple træhytter, sov på det bare gulv, og om vinteren var der skrækkeligt koldt, og om sommeren ulideligt varmt med masser af myg. I slutningen af 1915 lykkedes det med hjælp fra enkekejsersinde Dagmar at få oprettet en særlejr for sønderjyder i Pavlovo-Posadski 60 km. øst for Moskva. Men lejren var fyldt med tysksindede slesvigholstenere, og det viste sig snart, at de ikke kunne enes med sønderjyderne. I efteråret 1916 blev sønderjyderne flyttet til en lejr ved byen Jurjeff-Polskij. Her havde de det godt, fik rigeligt at spise, og mange af fangerne arbejdede i det russiske landbrug. Hjemme i Danmark arbejdede N.H. Rasmussen helt fra 1915 på at skaffe sønderjyderne i Rusland tålelige forhold i de russiske fangelejr. Han sørgede for, med støtte af enkekejsersinde Dagmar, at fangerne kunne skrive breve på dansk, og for at fangerne kunne modtage breve, aviser og pakker. Den russiske revolution i 1917 medførte, at krigsfangelejren delvis gik i opløsning, og mange af sønderjyderne forsøgte at komme hjem på egen hånd. De fleste blev på initiativ af danskere i Rusland samlet og sejlet hjem til Danmark via Stockholm. Ca. 50 fanger kom hjem på den måde.

4. Hjemkomsten fra fangelejerne

Krigen på vestfronten sluttede med vånehvilen den 11. november 1918 (3), men allerede i oktober vidste man, at en folkeafstemning om Slesvigs nationale tilhørsforhold ville blive en realitet. Derfor var det vigtigt, at de dansksindede krigsfanger i Frankrig og England kunne rejse hjem og deltage i afstemningen, om Sønderjylland skulle være dansk eller tysk.

I England tog præsten i Feltham-lejren Troensegaard-Hansen initiativ til at få de sønderjyske krigsfanger bragt hjem til Danmark. Han bad i januar 1919 den danske regering om at modtage 450 fanger fra Feltham og andre engelske fangelejr.

Grunden til, at man ønskede fangerne sejlet til Danmark var, at man fra tysk side havde erklæret, at dansksindede sønderjyder, der rejste hjem til Slesvig før andre tyske fanger, ville blive arresteret og kastet i fængsel. Men Troensegaard-Hansens forslag blev positivt modtaget af det danske udenrigsministerium, der i februar begyndte at arbejde for fangernes hjemsendelse. Den 12. februar afleveredes et memorandum til den engelske udenrigsminister, og dagen efter bad man gesandtskabet i Paris henvende sig til franskmændene i samme anliggende. Allerede den 21. februar gav englænderne tilladelse, til at fangerne kunne sejles hjem til Danmark, dog under forudsætning af at transporterne kun omfattede dansksindede krigsfanger.

4.1. S/S Primula 15. marts 1919

I Danmark havde udenrigsministeriet truffet aftale med DFDS om to sejladser med krigsfanger til København, og den 12. marts 1919, kl. 4 morgen, afsejlede de første 300 sønderjyske krigsfanger fra Hull med kurs mod København. Fangerne var, med et dannebrogssflag i spidsen, gået ombord på DFDS skibet S/S Primula sammen med pastor Troensegaard-Hansen.

Det blev en usædvanlig barsk sejltur, hvor næsten alle blev ramt af søsyge. Ankeret måtte "drypes" flere gange, og ved Læsø Rende måtte man ligge for anker i snetykningen. Om morgenen den 15. marts ka-

stede S/S Primula anker ud for Helsingør (15), og en større delegation bl.a. gymnastikdirektør N.H. Rasmussen og flere journalister sejlede med havnens motorfærge ud til skibet. Efter en varm modtagelse på skibet fik fangerne udleveret spisekort, 10 kr. i lommepenge, fortæringskort til Wivel, gårsdagens udgave af Berlingske Tidende og et armbind med dannebrogssflag.

Ill. 15 Foto. Kgl. Bibliotek. S/S Primula for anker ved Helsingør d. 15.3.1919. Foto Holger Damgaard.

Ill. 16 Postkort med billeder af de sønderjyske krigsfanger ombord på S/S Primula den 15. marts 1919 ved ankomsten til København.

Om eftermiddagen fortsatte skibet mod København, hvor det anløb Frihavnen kl. 19.45, en oplevelse der senere blev omtalt som året 1919's Københavner-begivenhed. I Frihavnen havde op mod 50.000 københavnere og slægtninge til fangerne samlet sig i Frihavnen, og sønderjyderne fik en stormende modtagelse. Der blev sunget, spillet musik og råbt hurra: "Leve Danmark og Sønderjylland. Sønderjylland leve!" (16), Pastor Troensegaard-Hansen holdt en gribende tale, og der blev sunget en dansk udgave af "It's a long way to Tipperary". De unge sønderjyder var overvældede af den varme velkomst. Slægtninge og københavnere trængte sig frem. Alle ville hilse på krigsfangerne og byde dem velkommen hjem til Danmark. Spejdere og medlemmer af Akademisk Skyttekorps sørgede for, at sønderjyderne blev forenet med deres kvarterværter, og langsomt trak folk ud af Frihavnen. Hver gang en sønderjyder gik forbi, lød velkomstråbene og mange sønderjyder blev båret i guldstol (17).

Nu er mit skriverseri nået frem til begyndelsen. Nemlig der hvor jeg, for længe siden, startede med at undre mig over, hvad det var der foregik på de 10 postkort fra Dansk Reklameforlag (16 og frem), der havde fundet vej til min samling af postkort med historiske begivenheder. Stikordet "Sønderjyske krigsfanger" bragte mig først til Museet på Sønderborg Slot, der henviste til et skrift "De sønderjyske Dage i København" fra avisen Dagens Nyheder 1919. Der findes en indgående beskrivelse af de to første skibe – Primula og Ficara – der sejlede sønderjyske krigsfanger fra England til København i marts 1919. Da jeg fik boret mig længere ned i historien, blev jeg opmærksom på ØK skibet S/S St. Thomas, der sejlede hele 10 sejlads med over 2400 sønderjyske fanger fra Frankrig til Danmark. Men jeg stødt også på krydserne Valkyrien og Hejmdal, der hjembragte næsten 1200 sønderjyder til danske havne.

Længe søgte jeg at få overblik over involverede skibe, datoer og sejlads, men det skete først, da jeg fik et praj om, at Mogens Tvermoes, Ringkøbing havde begået et skriv på ca. 200 sider med den lange titel:

"Sønderjyske Krigsfangers Hjemtransport paa dansk Køl via danske Havne efter 1ste Verdenskrigs Afslutning i 1918". Et imponerende værk, der også omfatter fangelister med navne på fangerne på de enkelte sejlads. Desuden datoer for afsejling og ankomst til de enkelte havne, samt uddrag af avisernes reportager fra landgangen i både København og en række provinsbyer.

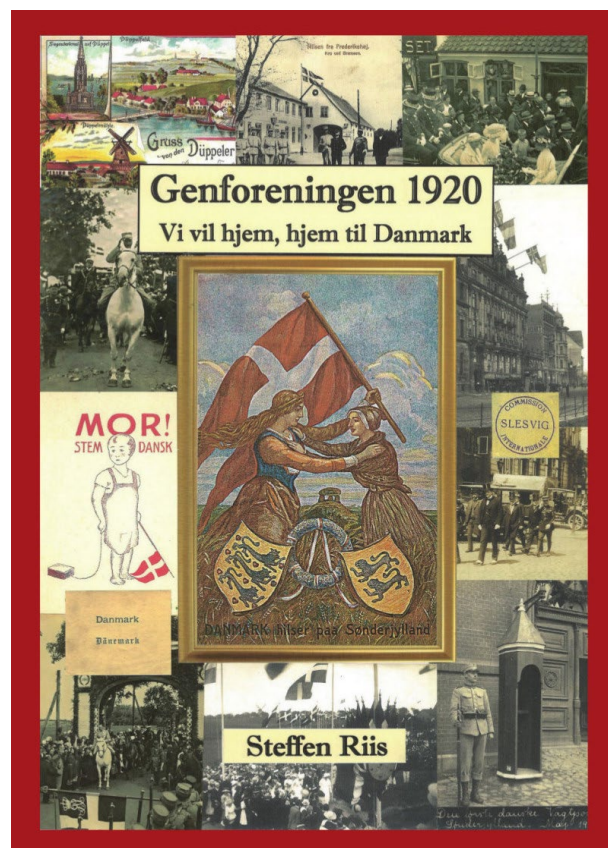

Ill. 17 Postkort. Sønderjyde bæres i guldstol. Formentlig ved S/S Primulas ankomst til Frihavnen den 15.3.1919.

Fortættes...

Genforeningen 1920 Bogværk i 2 bind

Af Steffen Riis

Bind 1: Vi vil hjem, hjem til Danmark
Bind 2: Genforeningsfesterne juli 1920

forfatter: Steffen Riis, Værløse

Bogværkets indhold:

Bind 1:

Bogværkets bind 1 fortæller om begivenhederne i Sønderjylland i perioden 10. januar til 5. juli 1920. Den 10. januar 1920 trådte Versailles-Traktaten i kraft og Den Internationale Kommission påbegyndte forberedelserne til folkeafstemningen i Nordslesvig. Den 5. juli 1920 underskrev den danske gesandt i Paris traktaten, der overdrogede suveræniteten over Sønderjylland til Danmark. Det er om begivenhederne i Sønderjylland i løbet af de 6 måneder bogen handler. Desuden er der i bogen flere tilbageblik til første verdenskrigs afslutning, til våbenstilstanden, fredskonferencen i Paris og ikke mindst den sønderjyske befolknings afsavn og håb om at blive genforenet med Danmark. Bind 1 er på 320 sider med 530 illustrationer.

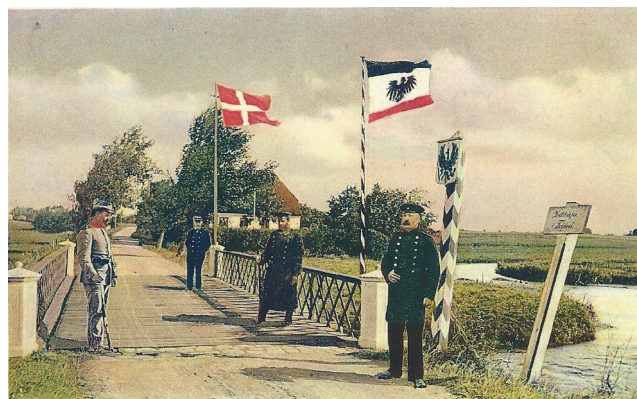

Bind 2:

Bind 2 handler om Genforeningsfesterne, der startede i København efter Christian 10.'s underskrift på "Indlemmelsesloven" den 9. juli, og fortsatte med kongens ridt over den gamle grænse ved Frederikshøj dagen efter. Festsplidderne kulminerede den 11. juli 1920 med Genforeningsfesten på Dybbøl Banke, hvor 50.000 mennesker havde samlet sig for at hylde den danske konge. De følgende fire dage besøgte kongen en række byer i Sønderjylland, og rejste tilbage til København den 16. juli 1920. Alle disse begivenheder er beskrevet i ord og billeder i bogen. Bind 2 er på 270 sider med 420 illustrationer.

Kong Christian 10. rider over grænsen ved Frederikshøj den 10. juli 1920

Den bærende idé med værket har været at sætte de 100-år gamle tekster om Genforeningen, i bøger, blade og aviser, sammen med de tusindvis af billeder, der findes digitalt på arkiver, museer, Det Kongelige Bibliotek og ikke mindst på tidens postkort, til en samlet fortælling om den række af historiske begivenheder, der i løbet af årene 1918-20 bragte Sønderjylland hjem til Danmark.

Manuskriptet har været under vejs i en årrække (4½ år), og bøgerne er i skrivende stund udkommet, ved en højtidelighed på Genforenings- og Grænsemuseet, den 10. februar 2020 på 100-årsdagen for den folkeafstemning, der gav et overvældende flertal for Sønderjyllands genforening med Danmark. Værket er skrevet af Steffen Riis, Værløse og udgives med økonomisk støtte fra Kolding Kommune. Samlet set 590 sider og 950 illustrationer.

Bøgerne (to bind) koster kr. 499,00 + forsendelse kr. 60,00.

Bestillinger sendes til:

steffenriis@privat.dk eller mobil 2386 0624.

WWW.JF-STAMPS.DK

KIM FAURSCHOU +45 40 89 23 80 KIM@JF-STAMPS.DK

UDSTILLINGER - MESSER ARRANGEMENTER

Udstillinger / Messer

4. september – 6. september 2020.

Nordia 2020 i Malmø, Sverige.

14. november – 15 november 2020.

Frimærke, Brev & Postkort Messe 2020 i Valby Hallen

21. november – 22. november 2020.

Nyborg 2020, National Exhibition i Nyborg.

2021:

13. november – 14. november 2021.

Frimærke, Brev & Postkort Messe 2021 i Valby Hallen

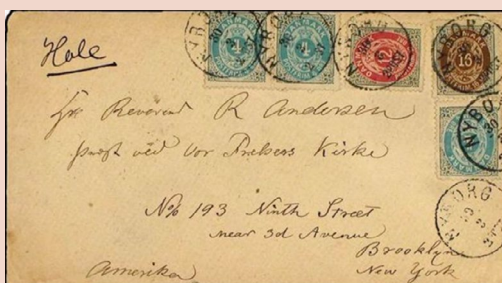
Rejseklubben

Rejseklubbens planlagte togrejse til frimærkemessen i Essen er aflyst.

Klubkonkurrencen 2019/2020:

Aldrig gå væk fra en succes – sæsonens emne er ”Mit en rammes eksponat”. Denne gang får i god tid til at fædigøre eksponatet. Dato for fremlæggelse bliver i næste sæson.

Til personhistorisk frimærkesamling søges breve og brevkort til/fra sømands- og immigrantpræsten (Rev.) R(asmus) Andersen (1848-1930) R.D. - Født i Vedelshave i Asperup Sogn. Fremtrædende præst i USA i mere end 50 år i hhv. Waupaca WIS og Brooklyn N.Y. Herudover kendes breve fra mange steder i både Danmark og USA bl.a. Nørre Aaby, Odense, Ryslinge, København, Marshall WIS. Hvis du evt. ikke vil sælge, vil jeg gerne modtage kopi/scan til registrering. Send tilbud til: henrymadsen@live.dk

Foreningens 84 års fødselsdag

Den 9. marts 2020 fejrede vi foreningens 84 års fødselsdag. Vi havde en god aften med fejring af foreningens jubilare, Martins quiz (dog udarbejdet af Johnny) og kage og kaffe.

Quiz'en var, som sædvanlig på en højt niveau og ingen klarede de 13 rigtige. Den der kom nærmest var Finn Johanson med 10 – rigtig flot.

Aftenens højdepunkt var fejring af foreningens jubilare. Jubilarerne fik overrakt nåle og gaver fra foreningen af Poul Høj. Efterfølgende fortalte jubilarerne anekdoter fra svundne tider til morskab for de fremmødte. Desværre kunne 40 års jubilaren Jens Kurt Hansen ikke deltage.

Ill. 1 viser årets 25 års jubilar Jens Ulrik Hagemann

Ill. 1

Fig. 2 viser årets 40 års jubilar formand for FFF Flemming Petersen.

Ill. 2

Fig. 3 viser årets 50 års jubilar Knud Landkilde under sit foredrag.

Ill. 3

Corona

Navnet Corona må efterhånden være det mest anvendte navn i verden p.t.. Danmark har været lagt ned siden 13. marts og i skrivende stund er der først lyspunkter efter Påske.

Dette har medført, at vi ikke har afholdt klubaftener og p.t. ved vi ikke hvornår det bliver muligt igen. Derfor opfordrer vi til, at i kikker på klubbens hjemmeside en gang imellem. Hjemmesiden vil være opdateret med seneste nyt, herunder hvornår vi kan ses igen.

FREDERIKSBERG FRIMÆRKE FORENING

Nyt fra Bestyrelsen

Det er med sorg, vi må meddele, at mange årigt medlem af bestyrelsen Lars Boel-Kjær er afgået ved døden.

Lars var et hyggeligt og rart menneske, en god kammerat og en helhjertet frimærkesamler. Lars stillede altid op og gav en hånd med.

Til vore klubkonkurrencer deltog Lars med spændende ny opsatte samlinger til glæde for os alle. Det var ikke kun frimærkerne, der interesserede Lars, men også historien bag. Lars brugte megen tid på sin samling til, at vise historier fra nær og fjern inkluderende sine frimærker.

Det blev også til en hjemstavnsamling fra Lolland, hvor Lars var født.

Æret være hans minde.

Foreningens årlige generalforsamling var programsat til 30.03.20. Grundet den i skrivende stund omsiggribende virus – covid 19 – er generalforsamlingen udskudt til 11.05.20. På det

tidspunkt er covid 19 restriktionerne forhåbentligt ophørt. Mulighed for udskydelsen er ikke jf. vore vedtægter, men der var ingen alternativer. Vi håber på jeres forståelse.

Den 4. maj er dagen for fremlæggelse af årets klubkonkurrence. Nu da vi alle mere eller mindre har været spærret inde i det meste af marts og formodentlig også april har alle haft god tid til at opsætte et en rammes eksponat – vi glæder os til fremvisningerne.

Foreningen har indkøbt en ny PC, en projektor og en god scanner. Disse vil være i klublokalet og er købt for at bruges. Hvis du har noget der skal scannes så medbring det. Til foredragsholderne – det vil være en god ide, at få plancherne scannet, så plancherne kan vises på storskærm for alles bedste.

De programsatte foredrag som aflyses vil blive forsøgt afholdt i næste sæson. HUSK – følg med på klubbens hjemmeside – www.3fff.dk – her opdateres vores møder.

MØDEPROGRAM

Dagklub:

Dagklubben mødes torsdag kl. 13:15 i lige uger.

Gæster er velkomne til vores møder.

Aftenklub:

Møder starter hver mandag kl. 19:30, dørene åbnes kl. 18:30.

Bytning, foredrag og auktion d. 1. mandag i måneden.

April:

- 6. Foredrag af Helge Nehm. Genforeningen 100 år.
- 20. Foredrag af Johnny Speich. Kroatien "en fascist republik under 2. verdenskrig".
- 27. Foredrag af Jørgen Kluge. Tyske stater – Preussen.

Maj:

- 4. Klubkonkurrencen afgøres
- 11. Afslutning på sæsonen

Frederiksberg Frimærke Forening (FFF)

Hjemmeside: www.3fff.dk med aktivitetskalender

Mødested: VOC, Gammel Jernbanevej 25, 2500 Valby.

FFF – Klubblad: Frimærkesamleren.

FFF – Aftenklub mødes mandage på 3. sal.

FFF – Dagklub mødes på 2. sal.
Kontakt: Steinar Hansen tlf. 30250142.

FFF – Tyskland gruppen mødes 3. mandag på 1. sal.
Willy Schwaner tlf. 25672823 schwaner.willy@gmail.com

FFF – Stålstik gruppen mødes 3. mandag på 3. sal.
Lars Stokbæk tlf. 61662986 lfsfsd@gmail.com

FFF - England og engelske kolonier bestyres af Thomas Gerstrup, gerstrup@email.dk.

FFF - Baltikum-gruppen bestyres af Per Fæster, per.e.faester@gmail.com

FFF - Frankrig & franske kolonier bestyres af Johnny Speich, johnny.speich@post.dk

FFF – Nordatlant gruppen mødes på 3. sal.
Mailadresse: jahvalby@gmail.com
Jørgen Hansen tlf. 28614560

FFF – Auktioner:
Steiner Hansen tlf. 30250142, tofteryd@hotmail.dk

FFF – Rejseklub: Koordinerer rejser til udstillinger mm.
Per Fæster Sørensen tlf. 20623165, Per.e.faester@gmail.com

Formand: Flemming Petersen tlf. 44443412, fp@fpstamps.dk

Næstformand: Poul Høj tlf. 24971197, piapoul@post.tele.dk

Bogholderi: Ruth Petersen tlf. 44443412, fp@fpstamps.dk
Kontingentsatser: kr. 400,- nærområde, 300,- øvrige, samlever uden tidsskrift kr. 200,-
Bankkonto Jyske Bank: Reg. 5023 - 0001032157

Sælg frimærker og breve på auktion

Luftpostbrev fra København 15.maj 1942

sendt til POSTBOX 506, Lisbon.

Adresseret til "Hr. Adam Madsen, Thorshavn".

Nyopdaget forsendelse, udbydes på auktion november 2020.

Vurdering: 10.000 kr.

Netop nu tager vi imod indleveringer til vores net-auktioner
og årets store traditionelle frimærkeauktion.

For yderligere information kontakt venligst Christian Grundtvig
på cg@bruun-rasmussen.dk eller tel. +45 8818 1214.

bruun-rasmussen.dk